

10de Aarg.

1879.

18de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af S. Thronsen.

31te Juli — 14de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning,
begyndte med 1879 sin 10de Aargang.

Det indeholder et afværende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Rejsebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt **Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.**

Det udkommer med to Aft i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.50) om Aaret i Forstud. Dermed er ogsaa Portoent betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: **N. Thronsdjen**, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mandts Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paalidelig.

Denne Aargang kan faaes fra No. 13 (Begyndelsen af 18de Bind).

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

11te Bind (1876 I.) og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

12te Bind (1876, II.) indeholdende de interessante Fortællinger „Pleiedatteren“ og „De to Blinde“, samt meget andet interessant Læsestof tilsendes portofrit for 60 Cents.

13de Bind (1877, I) indeholdende de fortrinlige Fortællinger „Alpeflokken“, „Mod Himlen“ (Forfatterindens Ungdomshistorie), „Dnkelen fra Amerika“, „En Gut fra Londons Gader“, saavelso som flere mindre Fortællinger; den interessante historiske Skildring „Karl den Tolvte i Norge“; henimod 30 andre større og mindre Artikler, adskillige Digte, 15 Gaader og 116 Blandinger tilsendes portofrit for 80 Cents.

14de Bind (1877, II) indeholdende sidste Afdeling af Fortællingen „Mod Himlen“ (Forfatterindens Husliv), Fortællingerne „Oljefjæren“, „Aene“, „En Juleaften paa Gaaraas“ samt meget andet fortrinligt Læsestof tilsendes portofrit for 80 Cents, begge disse Bind for \$1.50.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skildring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“, „Jacob Flint's Rejse“, „Arkimedes“, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Rejse paa Kongofloden“, „Skovstjernen“ (Missionær Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00; alle 5 Bind. (12—16) portofrit for \$3.50.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør 384 store Oktavsider, Titelblad og Indholdsregister indbefattet.

Adresse: **N. Thronsdjen**,
Dr. 14, Decorah, Iowa.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

10de Aarg.

31te Juli 1879.

14de Hefte.

Fater Clemens.

(En Fortælling af Miss Grace Kennedy).

„Kjærligheden er langmodig, er velvillig; Kjærligheden bærer ikke Nid; Kjærligheden bruger ikke Fremfusenhed, oplæses ikke; den er ikke ujsømmelig, søger ikke sit Eget, forbitres ikke, tænker ikke Ondt, den fordrager Alt, tror Alt, haaber Alt, taaler Alt.“
1 Kor. 13, 4. 5. 7.

Første Kapitel.

„Dette er min Befaling, at I skulle elske hverandre.“
Joh. 15, 12.

Frugt og Vin var sat paa Bordet; den sidste gamle, hvidhaarede Tjener havde forladt Verelset, den bredryggede Budel lurede ikke længere paa at faa en og anden Bid af de skjønne Hænder, som pleiede den i dens fremrykkende Alder, men havde sneget sig hen for at udhvile paa det Sted af Leppet, hvor Solen skinnede varmt; en glad Familiesamtale blev ført, og sorgløs Munterhed herskede, medens Sir Herbert Montague, Familiens Hoved, sad næsten ganske taus tilbage lænet i sin Stol og undertiden smilende hørte til, men derpaa igjen syntes at være fraværende med alle sine Tanker, eller gjorde en Bemærkning til den gamle Kapellan, der sad ved Siden af ham, og med hvem han syntes at staa paa den fortrøligste, venligste Fod.

„Den unge Clarenham er kommet tilbage“, sagde Sir Herbert, „og jeg glæder

mig derover for hans stoffels Moders Skyld.“

„Den unge Clarenham?“ udbrod den yngre Montague, der sad ved Siden af sin Fader. Nu, jeg er nysgjerrig efter at vide, hvad der er blevet af ham. Han pleiede at være for alvorlig for mig og for meget tilbøielig til at studere. Han vil vel falde mere i din Smag, Ernst“, tilføiede han, idet han vendte sig til sin ældre Broder.

„Jeg frygter, han ikke vil behage nogen af os“, svarede hans Broder alvorligt.

„Har du seet ham, kjære Fader?“

„Ja, han mødte mig paa Veien til Slottet, just som jeg vendte tilbage fra min Ridetur for Bordet; jeg havde redet ham forbi, hvis han ikke havde standset sin Hest og nævnt mit Navn. Han er en ung Mand af behageligt Udvoortes, men ser noget forandret ud.“

„Hvilket Gjensyn for hans Moder!“ bemærkede Lady Montague, idet Taa-erne kom hende i Dinene. „Hendes

eneste Søn, som hun ikke har seet i fem Aar!"

„Var han alene?" spurgte Abeline, Sir Herberts ældste Datter.

„Nei, en ung Mand af udenlandsk Udseende, som han dog forestillede mig under et engelsk Navn som Hr. Dormer, var hans Ledfager."

„En ung Mand?" spurgte Abeline, „da kan det altsaa ikke have været Pater Clemens."

„Hvem er da det, Abeline?" spurgte Sir Herbert, idet han forstende saa paa sin Datter.

Denne svarede rødmende: „Marie Clarenham har meddelt mig, at den Pater, der har ledet hendes Broders Opdragelse, siden han reiste udenlands, og i det sidste Aar har været med ham paa Rejse, skulde følge ham hjem og blive paa Slottet som Capellan. Den stiftens gamle Fader Dionys er af sin Orden bleven bestemt til en anden Post."

„I denne Forstand maa De ikke kalde Nogen paa Jorden Fader, Miss Abeline", sagde Kapellanen Dr. Lowter alvorlig. „Dette er den hellige Skrifts Ord."

Abeline rødmede paany og sagde, idet hun venlig tilsmilede sin gamle Baaminde: „Nu godt, min hjære Hr. Doktor; altsaa: den gamle Hr. Elliston skal om nogle Uger reise herfra. Han bliver her kun for at læse endnu nogle Sjelemesseser for den gamle Hr. Clarenham."

„Hvor sørgeligt!" raabte Lady Montague. „Dg hvilken Forandring for Fru Clarenham! Umgangen med hendes Søn vil nu maasse bortdrage hendes Tanker fra disse mørke Ceremonier. Hun mødte mig idag Morges, da hun kom tilbage fra et Velgjørenheds-Besøg hos den fattige Mllyr Damson. Hun synes at være ude af Stand til enhver Anstrengelse, dog, jo svagere hun er, jo

fortjenstligere er saadan Gjerning efter hendes geistlige Førelers Forsikring. Jeg havde ikke for Alt i Verden villet gaa hende imøde, da hun lige siden Hr. Clarenhams Død ikke har besøgt mig, og jeg søgte derfor at undgaa hende ved at gaa ind paa en Godssti, der førte bort fra Landeveien; hun bemærkede dog min Hensigt og ilede strax til mig. D, hun saa saa bleg og mager ud, at jeg ikke kunde afholde mig fra Taarer, da hun nærmede sig. Dg saa hun var overvældet af sine Jølelser, kunde kun trykke min Haand, og ilede derpaa videre. Jeg blev en Tidlang staaende paa det Sted, hvor hun forlod mig, og græd ved Tanken om, hvor liden Trøst den Religion kan skænke hende, der kun gjør vor Kummer tungere istedetfor at lette den, idet den lærer, at naar vi lukke d e r e s Dine, som ere os dyrebarest paa denne Side af Graven, saa bytte de kun denne Verdens Lidelser med endnu større i en anden Verden."

„Denne Tanke bliver dog i den i Sandhed gudfrygtige Katholiks Sjæl formildet ved den Tro, at denne Lidelse er rensende og tilmaalt af en Faders Kjærlighed, og at det er muligt for Venner paa denne Side af Graven at lindre og afforte dem", sagde Ernst.

„Nu, Ernst, naar din Kjærlighed gaar saa vidt, at du forsvarer Læren om Skjærildnen", sagde Rowley, hans yngre Broder, „saa ville vi snart se dig paa Veien til Rom."

„Jeg forsvarer ikke denne Lære, Rowley; jeg ved, den er imod den hellige Skrift, og at den først blev indført i Kirken, da denne allerede var bleven meget fordærvet; dog tror jeg, at vi Protestanter ere altsfor tilbøielige til at forestille os den katholske Tro saaledes, som om den var uden enhver Rilde til Trøst og Beroligelse for et sølende Hjerte. Vi holde den paa Præsternes Side for en Bæv af

Gyfleri og Bedrageri og paa de Mærdes Side for mørk, urimelig Indbildning. Jeg ønsker kun at være upartist."

"Saadan Upartisthed behager mig ikke", sagde Sir Herbert i en fortrædelig Tone.

Ernst syntes saaret. "Kjære Fader, jeg har lært denne Upartisthed af dit eget kjærlige Raad, som du saa ofte har givet os, aldrig at dømme en Sag, førend vi kjende den. Efterat jeg nogenlunde havde gjort mig bekendt med den katholske Kirkes grove Bildfarelser, søgte jeg at finde det Tiltalende ved den."

"Det Tiltalende?" gjentog Sir Herbert, idet han begyndte at blive urolig paa sin Stol.

"Min bedste Herre", sagde Dr. Lowter i en mild Tone, "alle Hjertes ere af Naturen lige. Vi kunne kun da saa en Sag kjær, naar den paa en eller anden Maade drager vore Tilbøieligheder. Deres Hr. Søn har undersøgt Gjenstanden som en Philosoph."

"Nu godt, godt", afbrød Sir Herbert ham utaalmodig, "der kan vist Ingen mere beklage de arme Folk end jeg; jeg ønsker ikke at sige Noget imod dem. Den unge Clarenham ser dog ikke ud, som om der var noget særdeles Tiltrækkende i hans Religion, omendstjont han har sagt mig, at han allerede er en fuldkommen bigot Katholik. Han er et blegt, ungt Menneske af et tungsindigt Udseende, og hans Smil gjør kun, at han ser endnu sørgmodigere ud istedetfor muntre. Hans Ledsjager ser endnu ti Gange værre ud; denne er et stort, magert Spøgelse med det samme, bedrøvelige Smil."

Udeline og Rowley lo. "Hvilket tilloftende Maleri har du udkastet for os, kjære Fader!" sagde Rowley.

"Jeg haaber, Ingen i min Familie vil finde noget virkelig Tiltrækkende der

i Slottet", svarede Sir Herbert i en streng Tone, idet han saa paa Ernst og Udeline.

"Miss Udeline", sagde Dr. Lowter med et Smil paa sit muntre gamle Ansigt, "De vil kunne sige mig, om denne nye Skriftefader er af Jesuiterordenen?"

"Ja", svarede Udeline, idet hun frygtfom saa paa sin Fader, "og han udmærker sig, sagde Marie, ved sin Hellighed."

Dr. Lowters Ansigt blev mørkere, og han sukede dybt. Sir Herbert syntes at glæde sig over det Indtryk, som denne Efterretning gjorde paa hans gamle Ven; han sagde dog Intet, men stod op fra Bordet og sagde smilende til sin Gemalinde: "Astenen er skjøn, min Kjære, skulle vi ikke lade dette papiristiske Selskab blive alene med Doktoren og spadserere ud i det Frie?"

Lady Montague tilkendegav strax sin Villighed, og snart efter bortstjernede de unge Folk og Dr. Lowter sig ligeledes.

Paa den Tid, da vor Historie begynder, skulde vel alle Religioner i Storbritanien ifølge Lov taales, men Grundsaetningerne for denne Tolerance vare ikke saa godt bekendte og saa almindelig billigede som nu, især med Hensyn til Katholikerne. Disse bleve betragtede med Mistanke af alle Protestanter, til hvilket Parti de end hørte, og selv de Frommeste og Velvildeste blandt deres Modstandere holdt det for en Synd at tilstede dem Udøvelsen af deres Gudstjeneste, fordi de ansaa denne for en Afgudsstjeneste, og desaa sagde troede, at Dyrigheden burde med Magt undertrykke den, som Noget, der mishagede Gud. Paa denne Tid bleve Katholikerne kun taalte; thi om de end ikke mere vare underkastede Straf, fordi de vægrede sig for at tage Del i Skikke, der vare forbudne af deres Kirke, og omendstjont de uforstyrrede turde besøge sine Privatskapper, saa bleve dog mange strenge Love

mod dem i Kraft, og stillede dem næsten i enhver Henseende i et Forhold, som var ganske forskjelligt fra alle deres Medborgeres. Under disse Omstændigheder omgikkes de naturligvis næsten udelukkende hin med hverandre indbyrdes. Familierne Clarenham og Montague vare dog beslægtede med hinanden og havde desaaarsag nogen Omgang med hinanden. Lady Montague og Mrs. Clarenham vare kjædelige Søstrebørn; den sidste var Datter af en Katholik, den første var Datter af dennes Søster, som, da hun endnu var meget ung, havde ægtet en Protestant, antaget hans Tro, og omhyggelig opdraget sine Børn i denne Tro. Lady Montagues Fader hældede i sine Anskuelse af Religionens hvide Former til Puritanismen og var i sine yngre Aar flere Gange bleven belagt med Bøder og Fængselsstraf, fordi han hørte til de saakaldte „Nonconformister.“ Efter Revolutionen havde han sluttet sig til den engelske Kirke, fordi han da holdt det for mindre sandsynligt end før, at den høiere Geistlighed vilde vove at blande sig i Landets Regjerings-Anliggender, og derfor haabede, at den vilde ofre sig til Opførelsen for sine Menigheders aandelige Vel; dog var Lady Montague opdraget i den Anskuelse, at den Kirke, til hvilken de hørte, fremdeles trængte til en Reformation i Forsatning og Kirkesikke, om end dens Troeslære var ren, og at dens Geistlige, om de end vare at foretrække for de ubannede Præster, der vare afhængige af sine Menigheders Løn, dog paa Grund af sin Herfeshge og sine store jordiske Rigdomme altsom meget lignede den fordærvede Kirke, fra hvilken de i andre Ting havde løsrevet sig. Hun udsonede sig derfor let med den lille Forskjel i Sir Herberts Anskuelse. Sir Herbert var en Presbyterianer. Hans Familie havde allerede længe været bosat

i det nordlige England. Han havde bestandig boet der, var opdragen af en Geistlig i den stotste Kirke, som hin Tids Forsølgelser havde nødt til at forlade sin Menighed og sit Fædreland, og stod i nøie Forbindelse med mange presbyterianske Familier i Skotland. Han havde desaaarsag i lang Tid holdt den biskopelige Forsatning for næsten ligesaa uforsikkelig som Pavedommet. Der var imidlertid nogle Aar før vor Histories Begyndelse foregaaet en stor Forandring i hans Anskuelse. Den stotste Kirke var dengang i en rolig, blomstrende Tilstand; dog strakte dens Indflydelse sig ikke synderfor Grændsefoden Tweed; og omendstjont der i Nærheden af Merton-Hall var et til presbyteriansk Gudstjeneste indviet Hus, saa havde dog en Geistlig af den biskopelige Kirke Opfyndet og Sjælesorgen i Præstegjeldet. Den Mand, som i nogle Aar havde beklædt dette Embede, havde overbevist Sir Herbert om, at ogsaa en Geistlig af den Kirke kunde være virksom og ivrig i Opfyndelsen af sine Pligter; og Præsten i Merton var efterhaanden og ufornærkt bleven en Ven og Vindling af Familien i Merton-Hall, og, hvad der var mest paafaldende, fornemmelig af den presbyterianske Cappellan Dr. Lowter. En af Foreningsbaandene mellem disse to protestantiske Geistlige var deres bestandige Beskrivning for den i Slottet Hallern boende romersk-katholske Kapellan Ellistons (i Omegnen be kendt under Navnet Pater Dionys) Indflydelse. Denne Præst var utrættelig i at gjøre Proselyter og sindrig i at omgaa de mod hans Kirkes Anmasselser og Udbredelse bestaaende Love, og det eneste Middel, ved hvilket de to protestantiske Geistlige kunde haabe at modvirke hans Bestræbelser, bestod i en lige utrættelig Iver fra deres Side. I denne Veddekamp toge begge de adelige

Familier den mest levende Andel, fordi enhver af dem hang fast ved sin Religion og troede den anden hildet i farlige Bildfarelsjer. Lady Montague havde giftet sig kun nogle Maanedes før Mrs. Clarenham, og da begge Kusinerne, bortfjernede fra sine Beslægtede, boede hinanden saa nær, saa besøgte de hinanden med Følelser af søsterlig Kjærlighed og beholdt i de mange Aar, som de jaaledes henlevede i hinandens Nærhed, stedse den samme Kjærlighed og Fortrolighed til hinanden. Mange lignende Glæder og Lidelser havde de i disse Aar oplevet. De vare begge blevne Mødre til elskværdige Børn, og havde begge begrædt nogle Død. De havde taget inderlig Del i hinandens Rummer, men dog hver for sig, thi i Sorgens Tid ønskede de ikke at være sammen. I saadanne Tider var Religionen deres eneste Trost, deres eneste Tilflugt, og dette var just den Gjenstand, hvori de mindst kunde harmonere. I de yngre Aar havde de gjenfærdigen forsøgt at omvende hverandre, men forgjæves; og den Kulde og Tilbageholdenhed, som fulgte paa disse frugtesløse Forsøg, havde været dem saa smertelig, at de allerede i flere Aar havde undgaaet Stridspunkterne, og de besøgte hinanden nu tidt og ofte, som prøvede, kjærlige Veninder. Sir Herbert og Hr. Clarenham havde dog under den gjenfærdige Dmgang i disse Aar bemærket, at de mindre passede for hinanden, og derfor aldrig søgt hinanden, uden naar de som Naboer og Beslægtede vare nødte dertil, og begge frygtede for Virkningerne af en altsfor stor Fortrolighed mellem deres Børn, omendssjönt de, for deres Koners Skyld, ikke vilde forhindre den. De unge Folk mærkede snart, at deres Fædre kun formedelst Slægtskabsforholdet talte denne Dmgang, men ikke biligede den. Hr. Clarenham havde stedse

sagt til sine Børn: „Bringer de unge Montagues, saa ofte I ville, hid til Slottet, det skal stedse være mig kjært at se dem; men gaar under ingen Betingelse, end ikke for et Dieblit, uden min Tilladelse til Illerton-Hall;“ og denne Tilladelse gav han stedse saa ugerne og paa en saa uvenlig Maade, at det var pinligt at bede ham derom. Sir Herbert undertrykte paa sin Side lignende Ansfer. „Hvad i al Verden, mine Kjære, kunne I da finde saa tiltrækkende paa Slottet? Kunne I ikke bringe Eders Fætttere og Kusiner hid, hvor I kunne være saa glade og muntre som I ville, istedetfor at gaa derhen, hvor den gamle jesuitiske Præst passer enhver Leilighed til at indgyde noget af sin papistiske Gift i Eders unge Hjerter. Elsker Eders unge Slægtninge og omgaaes dem, men søger at bevæge dem til, at de besøge Eder.“ Omendssjönt disse Hindringer ikke gjorde Dmgangen mindre tillokkende og behagelig for de unge Folk, saa vare de dog ikke saa ofte hos hverandre, som ellers vilde have været Tilfældet, og under den unge Clarenhams Fraværelse var Sammenkomsten fra de unge Mænds Side næsten ganske ophørte. De unge Herrer Montague havde ligeledes været fraværende; Ernst for at fuldende sin Dannelse, hvilket man dengang, ligesom nu, kun troede at kunne opnaa ved Reiser; hans yngre Broder paa Universitetet, hvor hans Fæder haabede, han vilde faa Smag paa Studeringer, istedetfor at hans Tilboelighed hidtil stod til Jagten og alle andre Dvælsjer, der mere gjøre Fordring paa Legemet end paa Anden. Adeline og den lille Sophie, der var opfaldt efter Mrs. Clarenham, havde fortsat sine Besøg paa Sottet og vare efter Hr. Clarenhams Død endnu oftere komne derhen, hvorimod Sir Herbert ikke havde syndersigt at indvende, da man, som han sagde,

ikke kunde vente, at de stoffels Piger, Clarenhams, skulde lade sin Moder være alene hjemme.

Andet Kapitel.

„Jesus sagde: Jeg er Veien, Sandheden og Livet; Ingen kommer til Faderen uden ved mig.“

Joh. 14. 6.

„Uden Tvivl vil Nogle af Eder finde det passende at aflægge et Besøg paa Slottet Hallern i Formiddag“, sagde Sir Herbert til sin Familie, da de Morgen efter den Dag, med hvilken vor Historie begynder, vare i Begreb med at forlade Frokostværelset.

„Jeg tænker at gjøre det“, sagde Ernst.

„Nu vel, min Gut, gaa kun! Jeg vilde selv gjerne følge med dig for at byde det stoffels unge Menneſte Velkommen hjem, men jeg frygter, hans Moder vilde holde det for passende at fremstille sig, og jeg ønsker ikke gerne at træffe sammen med hende endnu. Sig i mit Navn til Clarenham Alt, hvad du vil, og indbyd ham til at besøge os.“

„Skal jeg ikke ogsaa indbyde Hr. Dornmer, som han har forestillet dig?“ spurgte Ernst smilende.

„Naturligvis, dersom han er Clarenhams Ven; men aldeles ikke, dersom du mærker, at han er den nye Skriftefader. Du ved, at den gamle Elliston er aldrig kommet over min Dødtæſtel, hvorfor skulde altsaa hans yngre Efterfølger behandles med mere Agtelse?“

„Jeg troede, det gjorde dig ondt at have været saa paafaldende uhoslig mod den gamle Elliston.“

„Da har du taget feil, det har aldrig gjort mig ondt“, svarede Sir Herbert kort.

„Jeg beder om Forladelse, jeg har misforstaaet dig.“

„Du har maaske hørt mig sige, Ernst,

at naar man vil være retfærdig, maa man ikke dable en Mand, fordi han med Jver handler efter sine Grundsætninger. Det har jeg vistnok sagt, fordi saadanne Tanker undertiden pludselig stige op i mig, og jeg pleier at sige, hvad jeg tænker, uden nogle nok at overlægge. Jeg ved dog ikke, om jeg ikke tager feil i dette Punkt; thi Manden har levet midt i Lyset, og naar han dog ivrigt vedbliver at udbrede Mørket, saa havde jeg maaske Ret, da jeg sagde, han fortjente ingen Dadel, men det er ikke min Sag. For vor Skyld beklager jeg dog, at vi af overdreven Jver har ladet os forlede til nogle usjærlige Handlinger imod ham; jeg vil derfor, før Manden reiser, tvinge mig til at bede ham om Forladelse. Men aldrig, kjære Ernst, vil du høre mig beklage, at jeg ikke har tilstedet en Jesuit Afgang til mit Hus.“

Ernst sagde Intet hertil, og nogle Timer efter gif han med Adeline og Sophie over den frie Plads foran Huset, derpaa ad en Sti gjennem Lunden til Toppen af Høien, hvor Grændsen var mellem de til Allerton-Hall og Slottet Hallern hørende Landeieendomme. Fra denne Høi betragtede Ernst og hans Ledjagerinder en Tidlang det lige for dem liggende Slot Hallern med dets skønne Omgivelser.

„Hvorfor bliver man saa sørgmodig stemt“, sagde den lille Sophie endelig, „naar man betragter hint gamle Slot? Jeg har saa ofte været fornøiet inden dets Vægge, og kunde dog nu næsten græde, naar jeg ser dets graa, gamle Mure rage frem af Trærnes friske Løv; og det gamle Vindu paa Kapellet ser saa mørkt ud. Maaske kommer jeg i denne Stemning, fordi Fader sagde, at Joseph Clarenham ser saa bedrøvet ud; og den arme Mrs. Clarenham ser ogsaa nu saa sørgmodig ud. Det synes mig, som om alle Cla-

renhams har noget Tungfindigt ved sig, undtagen Marie maasse; hun er munter nok. Men Katharine — o hvor sørgelig er ikke den Tanke, at hun om et Aar maa forlade sin Moder, Marie, Joseph og os Alle, for at lade sig indespærre i et Kloster! Jeg tror, Ernst, at du endnu ikke har seet Katharine, siden du kom hjem, og da du reiste, var hun i Udlandet."

"Jeg har i lang Tid ikke seet hende", svarede Ernst, "ikke siden hun var et Barn; dengang var hun omtrent saa sørgmodig, som du nu er, Sophie!" Sophie lo. "Da vil du snart se en Forandring." Med disse Ord vendte hun sig spøgende fra ham, men gik kun nogle faa Skridt hjemad, og da Adeline kom til hende, gik hun ganske sagte paa Tærerne tilbage, og sneg sig bag sin alvorlige, tankefulde Broder, for at smykke hans Ryg med en lang, blomstrende Ranke af vilde Slyngeplanter. Men Ernst havde bemærket hende, da hun nærmede sig, vendte sig pludselig om, greb Blomsterranken, og slyngede den flere Gange om hendes Liv; derpaa løb han bort, sprang over Gjerdet ind paa den hallerste Eieendom, og saa leende til, hvorledes den lille Sentimentale arbejdede for at komme løs af sine Strikker.

Ernst havde samme Mening som Sophie, da hun bemærkede, at Clarenhams havde noget Tungfindigt ved sig; men den Mine og den Tone, med hvilken det muntre Barn gav de Følelser Ord, der i dette Dieblif smertelig bevægede ham selv, bragte ham uvilkaarligt til at le. Og da han fortsatte sin Vej til Clarenhams gamle graa Slot, fremtraadte disse smertelige Følelser igjen i ham.

Man har gjort den Bemærkning, at gudfrygtige unge Mennesker sædvanlig ere tungfindige. Omendtsjönt dette som

almindelig Kjendsgjerning med Rette maa betvivles, saa traf det dog ind hos Ernst. Han var alvorlig og melanolsk, og Religionen var Hovedgjenstanden for hans Estertanke. Fra Barndommen af var han vænnet til at anse den for det ene Fornødne, og den Religions-Undervisning, som han havde faaet, havde gjort et dybt Indtryk paa ham og allerede bragt ham til at beskæftige sig alvorligt med de Tilværelsens dybe Spørgsmaal, som kun den guddommelige Aabenbaring kan løse. Da han nærmede sig Slottet Hallern vakte enhver Gjenstand sørgmodige Tanker hos ham. Alt omkring ham frembød et Syn af Forladthed og Forsømmelse. De Grupper af gamle, skjønne Træer, som stode hist og her i Parken, vare blevne til Krat, fordi man havde ladet Buxtene voxe i vild Uorden. Grønsværet var overalt blevet ujevnt af Ukrud og Muldvarpestud, og intet levende Væsen var at se uden undertiden en Hare, som opskrækket af Ernst's Fodtrin, sprang frem af Krattet, for at søge Tilflugt i et fjernere Buskads, eller nogle Raadhr, som længere henne i Parken sty iagttog ham. Denne sørgelige Tilstand var efter Ernst's Mening forarsaget af Hr. Clarenhams Tilsligelse til en forkert Religion og en slet Forvaltning; og hvor nedslaaende er under vor Søgen efter Sandhed den Kjendsgjerning, at Mennesket dog i sit Forsvar af Bildfarelsen kan gjøre sig til Martyr og udholder selv det Værste! Man kan ikke bortvise disse Spørgsmaal: "Hvad er Sandhed? hvad er Bildfarelse?" Disse Spørgsmaal havde ofte paatrængt sig Ernst, og det eneste Svar, der ogsaa stedse mere og mere tilfredsstillede ham, var: "Der gives kun en Sandhedens Kilde i Verden, nemlig Bibelen. Jo dybere vi øse af denne Kilde, desto mere svinder Bildfarelsen og Dunkelseden over

alle Gjenstande for vore Dine; og saaledes kunne vi idetmindste tydelig indse, at et System, som vil forbyde Manden den frie Udgang til Lysets Kilde, er en Fiende af Sandhedens Erkjendelse."

Disse vare Ernst's Tanker, da han nærmede sig Slottet. Solen skinnede netop klart paa dets gamle Taarne og Mure, og dog syntes det ham, som om det saa mørkt og melancolisk ud. Dette Indtryk blev endnu forstærket ved de grelle Farver paa et Baabensfjeld, der var anbragt paa Forsiden til et Tegm paa den sidste Eiermands Død. Ernst stod stille for at betragte dette Bevis paa den Clarenham'ske Families Ude, der nu forholdsmaessig var gaaet tilbage; og omendstjont hans Religion sagde ham hvor værdløs en saadan Værelse er, saa forholdte dog Betragtningen af dette Baaben den levende Interesse, som han allerede følte. Man havde bemærket hans Komme, og en Tjener i dyb Sørgedragt viste sig ved Døren for at modtage ham. Ernst ilede op ad de saa brede Trin til Døren, ved hvilken Tjeneren stod, og blev, da han spurgte efter Hr. Clarenham, ført ind i et Værelse, i hvilken Familien, efter de paa Bordet liggende Bøger og Damerarbejder at dømmes, kort forhen maatte have været tilstede."

"Den unge Herre og Damerne ere i Kapellet", sagde Tjeneren; "Herren vil imidlertid strax være hos Dem."

"Jeg er maasse kommet paa en ubeleilig Tid", sagde Ernst; "jeg ønsker ikke at forstyrre Hr. Clarenham, hvis han er beskæftiget med Udøvelsen af religiøse Pligter."

"D nei, naadige Herre, min Herre lader kun nogle Billeder opstille i Kapellet." Derhos kørkede Manden sig med et Blik paa Ernst, der syntes at sige: "Jeg maa dog vise Kjætteeren, hvor from jeg er." Derpaa forlod han Væ-

relset, og Ernst tog en Bog i Haanden, som laa paa Bordet. Det var en katolsk Andagtsbog; og da han havde læst et Par Sider, fandt han den saa ulig de hos Protestanterne brugelige, at han begyndte at læse med stedse stigende Interesse, da den unge Klarenham traadte ind.

Kjætteeren havde ikke seet hinanden i fem Aar, og Bevidstheden om deres Meningsforskel med Hensyn til de to Gjenstande, som til enhver Tid er bleven anset for Karakterens Provesten, nemlig Religion og Politikk, forenet med en naturlig Tilbageholdenhed, gjorde deres Opsørjel imod hinanden i Begyndelsen tvungen. Begge gjorde sig imidlertid Umage for at overvinde denne Forlegenhed, og efter nogle formelle Talemaader ytrede Ernst i en mere utvungen Tone:

"Denne Bog her har i de Par Minuter, før du kom, meget vakt min Interesse; hvem er Forfatteren?"

Clarenham saa ængstelig paa Bogen, og svarede derpaa slynlig lettet: "D det er en Bog af Frank Kaver*)." Jeg tror, hans Skrifter beundres ikke af vore Troesbrødre alene."

"Jeg er ganske ubekjendt med dem", svarede Ernst, "som overhovedet med alle Eders Andagtsbøger. Dr. Lowter har givet mig nogle af den romerske Kirkes Stridskrifter" — derhos tilkastede han Clarenham et Blik, i hvilket en Grindring om deres Drengaar, idet han nævnte Dr. Lowter, udtrykte sig — "men disse ere ikke interessante."

"Tillad mig at sende dig dette Bind", sagde Clarenham rødmende; "hvis det interesserer dig, saa kan Pater Clemens — Hr. Dormer vilde jeg sige — eller jeg,

*) Født 1506, Jesuit; begav sig som Missionær til Ostindien, hvor han paa Koromandelsthyden skal have dannet 140 Menigheder af Indjøbte. Død 1552, kanoniseret 1622 af Pape Gregor den 15de.

forfhyne dig med alle Forfatterens øvrige Skrifter."

Ernst modtog strax Tilbudet: „Lor jeg, naar jeg har læst Bogen, sige min Mening om den?" spurgte han.

„Naturligvis! Hvorledes kan du spørge saaledes?" spurgte Clarenham, idet han atter rødmede.

„Man har sagt mig, at dine Troesbrødre undgaa omhyggelig enhver fri Diskussion over Religionsgjenstande."

Clarenham var nogle Diebliske nedsjunken i Eftertanke, og svarede derpaa aabenhjertig: „Jeg ser, Montague, at denne Gjenstand ikke har tabt sin Interesse for dig — og heller ikke for mig, forsikrer jeg dig. Jeg tror dog, at jeg nu bedre er rustet til Strid end den Tid, vi kjendte hinanden som Smaagutter. Dog maa jeg sige, at vi gjerne undgaa Gjenstande, der siden vilde udgjøre en Del af vort Skriftemaal. Du ved, vore Skriftefædre udsørge os nøie om vor Omgang med —" her standsede han.

„Kjættære!" tilspøiede Ernst smilende.

Clarenham smilede ogsaa, og vedblev derpaa: „Jeg vil meget gjerne diskutere enhver Gjenstand med dig, dog tror jeg forud at maatte forfhyne dig, at du vil faa endnu en anden Person at stride imod, thi jeg har ingen Hemmeligheder for Pater Clemens og statter mig lykkelig ved at have en saa duelig Leder i disse Ting."

„Lor jeg gjøre dig et Spørgsmaal?"

„Gaaſte viſt!"

„Naar Pater Clemens forlede dig til en Wildfarelse, vi ville antage, en sa a betydelig, at din Sjæls Salighed kom i Fare derved, kunde da hans Sjæl lide istedetfor din?"

„Du antager en Umulighed. Jeg er et Medlem af den sande Kirke. Skulde nu en Præst af denne Kirke med Billie lede mig vild, saa vilde han vistnok begaa

en Dødsſynd; men jeg havde kun begaaet en Uvidenhedsſynd, som ikke kan være farlig for en Katholiks Salighed. Det er nemlig et af Kjendetegnene paa, at den katholiske Kirke er den ene sande, at den gjør sig selv ansvarlig for deres Salighed, som høre til dens Samfund, det bøver ingen protestantisk Kirke."

„Gud forbyde, at den skulde bøve det!" svarede Ernst med stort Eſtertryk. „Protestanterne lære, at de alene høre til den sande Kirke, som tro paa Jesum Kristus og ere ham lydige. De blive af sine Præster formanede til at prøve sig selv, om dette er Tilfældet med dem, og det ikke efter nogenſomhelſt Kirkes Troesbekjendelse, som kalder sig kristelig, men efter Guds ubedragelige Ord.

„Men dette Ords Udſæggelse", sagde Clarenham, „maa blive overladt til Kirken, da den Enteltes Dom i en ſaa vigtig Sag kan være feilagtig."

„Men hvorfor ſiges da om Jøderne i Berøea, for hvem dog en af Apoſtlene ſelv forkyndte Evangeliet: „Disse være ædlere end de i Theſſalonika, de annammede villig Ordet, og forſøede daglig i Skriften, om det forholdt ſig ſaa. Derfor troede mange af dem" (Ap. Gj. 17, 11). Gjøre ikke disse Ord opmærksom paa Lærers Pligt og paa Tilhørers Pligt og paa de Folger, som ere at vente, naar begge Dele opfyldes."

„Jeg erindrer ikke at have læst dette Sted", svarede Clarenham.

Ernst ſrev paa et Stykke Papir, hvor dette Sted var at finde, og ſagde, idet han gav Clarenham det: „Lor jeg bede dig at anmode Hr. Dormer om en Forklaring over dette Sted?"

„Det vil jeg meget gjerne gjøre; men nu maa jeg dog udrette et Erinde fra min Moder til dig. Hun har hørt, at du er en Beundrer af ſkønne Malerier, og lader dig ſige, at det vilde gjøre hende

en Fornøielse, hvis du ellers vil betræde et katholsk Kapel, at vise dig nogle, som befinde sig der."

"Jeg kan ikke have Noget imod at betræde et Kapel for at bese Malerier", sagde Ernst, "og jeg vil maasse bede om Tilladelse til at være nærværende ved en anden Leilighed. Vilde vel Udgangen være mig tilladt paa Paasfedag?"

"Jeg indbyder dig at komme til enhver Tid, naar du har Lyst", svarede

Clarenham, idet han venlig rakte Ernst Armen, og gik med ham til Kapellet. Fjærend du gaar, vil jeg vise dig Døren til et lidet, affondret Galleri, som nu aldrig bliver benyttet, og hvorfra du kan se Gudstjenesten uden at blive bemærket. Alle dine Sødsfende ere ligeledes velkomne. Jeg ønsker at overbevise Eder om, at vi ingen Hemmeligheder have, og at Intet foretages i vore Kirker, uden hvad vi holde for Gudstjeneste i dens rette Skikkelse." (Fortættes).

Buggejag.

Mel.: Jesus keep me near the cross.

Skibet gaar for Seil og Ror,
 Iler over Bove —
 Vær nu stille, lille Bror,
 Nu skal Barnet sove.
 Skibet gaar,
 Bølgen slaar
 Ober Dæk og Skandser;
 Vinden stærk i Seilet staar
 Dg paa Bølgen dandser.

Sov nu sødt, min lille Ven!
 Skibet over Blande
 Seiler til Brasilien
 Med de gyldne Strande.
 Sømand, gaa,
 Bring vor Smaa
 Røden Guld og Gave!
 Perler og Safirer blaa —
 Dem skal Barnet have.

Sov nu, sov, min søde Skat!
 Stjernen stille blinker
 Dg fra Jordens dunkle Nat
 Os til Himlen vinker.
 O, mit Lam,

Glem et Ham,
 Som for dig har blødet,
 Dg for al vor Synd og Skam
 Har med Livet bødet!

Slumre, Barn, i Buggen lav,
 Fred og Ro du finde!
 Gid dit Skib paa Livets Hav
 Gaa med gode Vinde!
 Stebse dig
 Uden Svig
 Lad af Herren raade!
 Gid du staa evindeligt
 I din Jesu Naade!

Sov nu, luk nu Diet til,
 Drøm saa idel Glæde!
 Dig, o Gud, jeg bede vil
 For vor lille Spæde:
 Med din Aand,
 Med din Haand
 Du vor Blomst bevare!
 Sæt om os dit Fredens Baand
 Dg din Engleskare!

Gustaf Vajas Historie.

(Efter Anders Fryxell ved M. Birckeland.)

Indledning.

1. Sveriges Landskaber.

Svea Rige har sin Oprindelse fra Landene om Mælaren. Nordenfor denne Sø laa de tre Folkelände (Fylker), der tilsammen udgjorde Landskabet Upland. Her var det gamle Sigtuna, som Odin siges at have anlagt, og Upsala, der i den hedenske Tid ved sit berømte Tempel dannede Middelpunktet for Folkets Liv og i den kristelige Tid var Sæde for Sveriges Erkebiskop, siden ogsaa for et Universitet. Herfra udbredte Svearne sig over det vestenfor liggende Westmanland; i dette Landskab ligger Byen Vesteraas ved en Vig af Mælaren og høiere op i Landet Bergstaden Sala med sit berømte Sølvverk. Søndenfor Mælaren befolkede de Sødermanland*) og det vestligere liggende Nerike med Byen Drebro ved den vestlige Ende af Søen Hjelmaren. Længst mod Vest, ved den norske Grændse, ovenfor Søen Venern ligger Vermeland, der først senere bebyggedes. I Nord for Westmanland og Vermeland udbreder sig Dalarne, fordem Jarnberaland der ogsaa hører til de senere opdyrkede Egne. Her ligger Jndsjørne Siljan og Runn; ved den sidste er Falun Kobberværk. Langsmed den botniske Bugt, nordensfor Upland, strække sig Landskaberne Gestrikland (med Byen Gesele) og Helsingland.

De Landskaber, vi her have nævnt, udgjør den midterste Del af Sverige, der kaldes Svealand. Den nordligste Del

kaldes Nordland og bestaar af Landskaberne Medelpad, Ångermanland og Westerbotten langsmed den botniske Bugt, og Herjedalen, Jämtland, og Lapmarken langs den norske Grændse. Af disse hørte Herjedalen og Jämtland indtil 1645 under Norges Krone.

De sydlige Landskaber af Svealand, nemlig Sødermanland og Nerike, adskilles ved de i gamle Dage næsten uvejssomme Skovstrækninger Kolmaarden i Ost og Liveden i Vest fra de nedenfor liggende Landskaber Öster- og Westergothland. Östergothland, der ligger mellem Östersjøen og Jndsjøen Wetteren, indeslutter Byerne Norrkøping og Søderköping ved Jndsjøerene af Östersjøen, Vadstena ved Wetteren og Linkøping omtrent midt i Landet. I Westergothland, hvis nordlige Del begrændses af Jndsjøerne Venern i Vest og Wetteren i Ost, ligger den gamle By Skara. Søndensfor Östergothland langsmed Östersjøen ligger Landskabet Smaaland, der mod Vest støder op til Westergothland. Her findes Byerne Veris, Jonköping ved Wetterens sydlige Ende og det berømte Kalmar ved Kalmar-Sund, der adskiller Den Mland fra Fastlandet*). Naar man til disse tre Landskaber føjer det lille Dalsland ved den vestlige Side af Wetteren, har man den tredie Del af Sverige, Gothaland. Dertil kom senere de sydlige Rikslände. I det syttende Aarhundrede underlagde Sverige sig Bohus Lehn, der tidligere havde hørt

*) Landets Hovedstad Stockholm ligger paa Grændsen mellem Upland og Sødermanland, dels paa Der i Mælaren dels paa Fastlandet. Dens Anlæg tilskrives den mægtige Birger Jarl (1254)

*) Længere ude i Östersjøen ligger Den Gottland med Byen Wisby, der fordem var en anseelig Stad og hørte til det mægtige Hansforbund.

under Norge, og desuden de tre danske Landskaber Halland ved Rattogat, det flade og frugtbare Slaane, Sveriges sydligste Del, og Blekinge, en smal Kyststrækning ved Østersøen.

2. Den svenske Samfundsforfatning.

Oprindelig dannede de frie Husfædre et Forbund, der kaldtes Herred; Herrederne forbandt sig indbyrdes til Landskaber, og ved Landskabernes Forening dannedes Riget. Sveriges Forfatning var saaledes en Forbundsforfatning. I Spidsen for Forbundet stod Upsala Konge, der fra først af kun var Forstander for de almindelige Doffertidigheder og Folkets Anfører i Krig. Hans Magt var meget indskrænket; han maatte rette sig efter, hvad Folket besluttede paa Ahsjerjarthing (d. e. alle Herreders Thing) i Upsala, ellers tog Folket sig en anden Konge. I Spidsen for de enkelte Landskaber stode Lagmænd, der udøvede den dømmende Myndighed; de havde ogsaa mest at sige paa Ahsjerjarthing. Landets Befolkning bestod af frie Bønder, der mødte frem paa Thingene og styrede Landet; kun enkelte Slægter hævdede sig over de andre ved nedarvet Magt og Anseelse.

Denne frie Forfatning holdt sig ikke længe usorandret. Ved Kristendommens Indførelse ophørte efterhaanden Ahsjerjarthingene, og i deres Sted traadte Herredage, der afgjorde Rigets Anliggender. Lidt efter lidt fik Adel og Geistlighed, der udgjorde de saakaldte frælle (frie) Stænder, Overvægten i disse Møder; de ofrælle (ufrie) Stænder, Bønder og Borgere, tabte mere og mere i Indflydelse.

Geistlighedens Magt tiltog, efter som Kristendommen befestedes. Den var i Besiddelse af Tidens Dannelses, og

Rundskaben giver Magt. I hele den kristne Verden udgjorde Præstefabet paa den Tid ligesom en Stat i Staten; de havde sit eget Overhoved i den romerske Biskop eller Pave. De kunde ikke dømmes af verdslige Dommere, men selv dømte de over Folket i geistlige Sager. Ved milde Gaver erhvervede de store Rigdomme og Jordegodser, men betalte ingen Skatter. Svage Konger skænkede dem bestandig større og større Forrettigheder, de mere kraftfulde turde, af Frygt for Pavenes Magt, sjelden gjøre Indskrænkning heri.

Adelsstandens Opkomst falder i det trettende Aarhundrede, og staar i Forbindelse med den Forandring, som paa den Tid foregik i Krigsvæsenet. Tidligere var Enhver pligtig til paa Kongens Bud at møde frem, udrustet efter Tidens Skik med Hjelm, Skjold, Sværd, Bue og tre Dyloter Pile samt Madvarer for en længere Tid. En anden Krigskunst opstod i det sydlige Europa. Ryttere klædte sig i Jern fra Top til Taa, endog deres Heste vare harnissklædte; som Vaaben bære de Sværd, og et langt og meget stærkt Spyd, der kaldtes Landse. I en stærk Rustning frugtede de lidet eller intet for Fodfolkets Hug og Pile; men naar derimod en tætluttet Hob af saadanne Ryttere trængte ind paa Fodfolket, holdende sine lange Landser frem for sig, var det umuligt for dette at gjøre Modstand. Landserne gjennemborede dem, inden de endnu kunde naa sine Modstandere; de forreste Rækker faldt, de øvrige bragtes i Forvirring og nedtrampedes af Hestene. For at faa denne nye Krigsførelse indført i Sverige, bestemte Kong Magnus Ladulaas († 1290), at Alle, som tjente til Hest i Kongens Hær, skulde være fri for at spare Stat af sin Eiendom, som derfor kaldtes frælle (fri). Saaledes opkom Rust-Tjenesten,

og med den Adelsstanden. I senere Tider, da mange faste Slotte eller Borge anlagdes rundt omkring i Landet, og deres Hovedsmænd tillige fik Befaling over de omliggende Landsdele, kunde disse Lehnsherrer, der altid vare Adelsmænd, i mange Aar ringeagte Kongens Befalinger, trodse Lov og Ret og undertrykke sine Omgivelser.

3. Kalmarunionens Stiftelse.

I Aaret 1397 forenedes de tre nordiske Rigers Kroner paa et Hoved. Dronning Margareta, der var en Datter af Kong Valdemar Atterdag i Danmark, havde været gift med den norske Konge Haakon Magnusson. Med ham havde hun en Søn, Olaf, der ved sin Morfader Kong Valdemars Død 1376 blev Konge i Danmark, og fire Aar efter, da hans Fader var død, ogsaa Konge i Norge. Han døde i en meget ung Alder og uden Afkom 1387, og begge Riger tilfaldt da hans Moder Margareta, der hylledes som regjerende Dronning. Snart efter kom hun i Krig med den svenske Konge Albrekt af Mecklenburg, der var meget forhadt i sit Rige. Han blev 1389 overvunden i Slaget ved Falköping i Västergothland, tagen til Fange og sat i Jængsel. I nogle Aar sønderreves Sverige af indre Uroligheder og Partistridigheder; Misvæxt og Sørovere hærjede Landet; Adelen forstod sig paa sine Borge og øvede Vold og Undertrykkelse. Stockholm, hvis Borgere for en stor Del vare Tydskere, der holdt med den tydske Albrekt af Mecklenburg, kom tilsidst i Margaretas Vold, og hun blev Herre over hele Riget. Hendes Søsterdatter søn, Erik af Pommern, blev da (1396) taget til Konge i Sverige, ligesom tilførn var skeet i Danmark og Norge; men Dronning Margareta skulde fremdeles styre Riget.

For at gjøre denne Forening mellem Norge, Sverige og Danmark fast og bestandig, sammenskabte Margareta det følgende Aar de mægtigste geistlige og verdslige Herrer fra de tre Riger til et Møde i Kalmar. Her kom man overens om, „at der for Fremtiden skulde være evindelig Fred og Samdrægtighed mellem Rigerne, at de skulde hjælpe hinanden i Krig og Lyde en Konge, som de skulde vælge i Fællesskab; men hvert Rige skulde styres efter sin Lov og Ret.“ Dette er den berømte Kalmar-Forening eller Union, der stiftedes 1397.

Det var Alles Mening og Aftale, at Rigerne skulde være jevngede, og hver have sin Styrelse for sig; men man troede snart at mærke, at Dronning Margareta betragtede Danmark som Hovedrige, og Svenskerne harnedes over, at Befalingsmændene over deres Slotte ofte vare Udlændinger, som plagede og udjugede Bønderne paa mange Maader. I Sverige fortalte man, at Margareta havde givet sin Efterfølger Erik det Raad at lade sig føde af Sverige, klæde af Norge og forsvare af Danmark. Da Svenskerne beklagede sig over, at Udlændinger tværtimod hendes Breve og Løfter sattes over Rigets Slotte og Fæstninger, skal hun drillende have svaret dem: Passer I paa mine Breve; jeg skal nok passe paa Eders Slotte. Misnoiet foragedes ved de store Skatter, der udstreves i Anledning af Krigen med de holfsteinske Grever. Margareta døde 1412, elsket af Dansterne og hadet af de Svenske.

4. Engelbrekt Engelbrektsjønns Opstand.

Erik af Pommern var en uduelig Regent. I sex og tyve Aar anvendte han forgjæves hele de tre Rigers Kraft for at fratage de holfsteinske Grever den danske Landsdel Slesvig. De store Rustnin-

ger foranledigede nye og haarde Skatter og bestandige Udskrivninger af Folk, som for en stor Del døde i Fængenskab og Elendighed. Dommer-Embederne stode ubefatte, eller ogsaa skjændedes de, for Indkomsternes Skyld, til Fremmede, som forvaltede Retfærdigheden derefter.

Rigets Slotte overgaves fremdeles til Fremmede, endog til berøgte Svøvere. Fogderne føre frem med Haardhed, Uretfærdighed og Grumhed. Ingen var dog værre end Jøse Eriksøn, en dansk Mand, der var sat til Foged over Bestmanland og Dalarne. Ved uhørte og uretfærdige Paalæg berøvede han Bønderne deres Eiendom, og naar Heste og Oxer jaaledes vare udpantede, spændte han dem selv for Plogen og deres Hustruer, endog frugtsommelige Kvinder, for Hølesjene. Børgeløse Kvinder borttrøvedes og skjændedes. Mange ærlige, men formuende Mænd lod han falskeligen anklage og dømmte for siden at tilegne sig deres Eiendomme. Naar Bønderne kom til ham og klagede, lod han sjære Drengene af dem eller pidste dem eller ophænge dem i Røg, indtil de kvoledes.

Dalarnes, hvor Jøse Eriksøn husevede paa denne Maade, var et i de ældste Tider lidet besøgt Land, omgivet og opfyldt af høie Bjergstrækninger og gjenemskåret af den store og stride Dalelv. Her levede Dalekarlene adskilte fra de andre Landskaber. De vare kraftfulde og mandige, hårde og ved en karrig og streng Natur, arbeidsomme og tarvelige, som deres fattige Land krævede; deres Sæder vare simple og ufordærvede, thi fremmede Mennesker og fremmede Skifte trængte sjelden frem til deres fjerne Landssegn. De nærede et dybt Had mod Uretfærdighed og Voldsherredomme og taalte det saa meget mindre af Fremmede, som de aldrig havde lidt ondt af indfødte Herrer. Vante til Trofskab og

Lydhed mod sin Dyrighed, taalte de dog længe Jøse Eriksøns Grumhed. De søgte Retfærdighed hos Kongen, men bleve bortvist. En almindelig Forbitrelse herskede i Landet; Alt var færdigt til Oprør: der manglede blot en Anfører.

Paa denne Tid boede ved Falun Kobberverk i Dalarne en Bjergmand Engelbrekt Engelbrektsøn. Han var liden af Vært, men havde et uforfærdet Mod i Bryttet; desuden var han krigskyndig, veltalende og tapper. Han ynkedes over Dalekarlenes Nød og begav sig til Danmark, hvor han fordrede Retfærdighed og tilbød med sit Liv at svare for Sandheden af de Klager, han forebragte. Kongen befalede da det sjenste Rigsraad at undersøge Besværingerne. Disse befandtes grundede; men Raadet lod Fogden blive i Tjenesten. Engelbrekt indfandt sig da paany hos Kongen og fordrede nu Straf over den Skyldige med saa stor Dyrighed, at Eric befalede ham aldrig mere at komme ham for Nie. Men Engelbrekt lovede endnu en Gang at komme igjen.

Da han var kommen tilbage til Dalarne, valgtes han af sine Landsmænd til Anfører, og drog med dem mod Vesterås, hvor Jøse Eriksøn holdt til. Men Rigets Raad lovede at staffe dem Ret og bevægede Dalekarlene til at drage hjem. Fogden vedblev imidlertid at kræve Skat, og da han endelig blev affat, kom en anden Udlænding i hans Sted. Dalekarlenes Taalmodighed var til Ende; Midtsommersdag 1434 reiste alle sig som en Mand og svore at drive de Fremmede ud af Landet. Dalekarlene drog ind i Bestmanland, hvor Almuen forenede sig med dem. Vesterås overgav sig snart. Herhen stevnede Engelbrekt den ombøende Adel og opfordrede dem til at yde Bistand; vilde de ikke, fik de selv sørge for at beskytte Liv og Eiendom.

I Upsala holdt han Møde med Uplændingerne. Her, i en stor Folkesamling, fremstillede han Marsagerne til sit Foretagende og Hensigten dermed, og Folket svarede ham med Belsignelser. Han talte saa høit, at det hørtes over hele Høren, og spurgte, om de vilde hjælpe til at befri Riget af Trældom. Alle svarede, at de vilde følge ham. Med den tilstedeværende Adels Samtykke eftergav Engelbrekt en Trediedel af de haarde Skatter. Hans Bud og Breve sloi rundt Landet. I Søderland, Norrland og Finland reiste Folket sig og fordrev de danske Fogder. Engelbrekt gav sig til at beleire Stockholm. Den danske Befalingsmand der, Hans Kröpelin var en retfærdig og mild Herre. Med ham sluttede Engelbrekt Tilstand til om Høsten, da han ei saa sig istand til at indtage det velbesættede Slot, og Hans Kröpelin ingenlunde uden Nødvendighed vilde overgive sin Konges Borg. Engelbrekt drog derpaa videre. I Westeraas vare Raadsherrerne og Biskopperne forsamlede. Han red did med 1000 udvalgte Mænd og opfordrede de mægtige Herrer til at befri Riget for det fremmede Voldssherredømme. Disse svarede, at de vare bundne ved den Ed, de havde svoret Kong Erik. Engelbrekt gjorde den Indvending, at Kongen selv havde brudt sin Ed; men Raadet negtede alligevel. Da greb Engelbrekt fat i en af Biskopperne, som forte Ordet, og truede med at kaste ham ned til Almuen. Dette virkede; Raadet gav efter og opsatte et Brev, hvori de opsigde Kong Erik Huldskab og Trostøb. Engelbrekt drog derpaa videre mod Syd. Folket reiste sig overalt og strømmede til hans Faner. Uplændingerne fordreves; hvad der tilhørte Kongen plyndredes, men den private Eiendom blev urørt. Ingen mistede Livet for Folkets Hevn, undtagen Jøsse Eriksson, der havde skjult sig i

Badstena Kloster og to Aar efter disse Tildragelser blev trukket frem med Bold og aslivet. I Oktober 1434 var allerede hele Riget, med Undtagelse af nogle faa Slotte, renset for Fiender.

I det følgende Aar blev Engelbrekt valgt til Rigsforstander. Rigtets Stormænd bleve misundelige, og mange af dem forenede sig med Kong Eriks Parti. Der blev da sluttet et Forlig mellem Engelbrekt og Kongen. Kongen lovede at betro alle Slotte til indfødte Befalingsmænd, undtagen Stockholm, Nyköping og Kalmar, hvor Uplændinger kunde ansættes. Ogsaa skulde de hoieste Rigsmeder, som siden Dronning Margaretas Tid havde staaet ubesatte, igjen oprettes. Kristers Nilsson Vase blev Rigtets Drotfæte og Karl Knutsøn Bonde blev Rigtets Marsk*. Men da Karl Knutsøn spurgte Kongen, hvilken Myndighed han skulde have, svarede denne: „Pas dig, at du ikke strækker Fødderne længere, end Skindfellen rækker“, og med denne Bæffed maatte han lade sig nøie. Saa snart Kongen efter Forliget havde faaet alle Slotte i sin Vold, begyndte han strax mod sit Løfte at sende fremmede Fogder did. Da Raadet klagede derover, svarede han, at han ikke vilde være deres Zaherre. Derpaa reiste han ned til Danmark og plyndrede undervejs de danske Kyster. Blandt de Fogder, han indsatte, fandtes Tyve, Røvere og Voldsmænd.

Da reiste Engelbrekt og Karl Knutsøn sig paa ny, og Folket med dem. Stockholms By gik dem til Haande, og Slottet beleiredes. En ny Rigsdag sammensaldtes; den bestod af Adelsmænd og Biskopper, som næsten enstemmig valgte Karl Knutsøn til Rigsforstander. En-

*) I Kongens Frabærelse skulde Drotfæten styre Riget og Marsken være Ansøger i Krig.

gelbrekt var utilfreds dermed, og Almuen knurrede; Karl fandt sig da i at dele Magten med ham. Engelbrekt drog derpaa ud med Hæren, indtog Slottene og fordrev de fremmede Befalingsmænd. Han trængte endog frem over den danske Grændse og indtog Halland. Sng kom han tilbage til Drebro Slot i Nerige. I Nærheden boede Bengt Stensson, en mægtig Adelsmand af Slægten Rott och Dag, Kong Eriks Tilhænger. Han havde levet i Uvenfkab med Engelbrekt, men bad nu om at faa tale med ham, for at deres Uenighed kunde bilægges. Engelbrekt gif gjerne ind herpaa, og de kom overens om, at deres Tvistigheder skulde afgjøres af Rigets Raad; imidlertid skulde der være Fred mellem dem. Derpaa førte Engelbrekt Hr. Bengt op paa Slottet som Gæst og beværte ham vel, og de fiktes tilsidst som fuldkommen forligte.

Engelbrekt skulde træffe sammen med Rigets Raad i Stockholm. Da han endnu var for svag til at færdes til Hest, besluttede han at lade sig ro over Søen Hjelmaren. Paa tvende Baade reiste Engelbrekt, hans Hustru og nogle faa Tjenere om Aftenen forbi Gøtzholm, Hr. Bengt Stenssons Slot, til en Holme ikke langt derfra, som endnu den Dag idag kaldes Engelbrektsholm. Her besluttede han at hvile og lod tænde et Baal til Bestyttelse mod Nattefulden. En Baad nærmede sig Den; Engelbrekt troede, at det var Hr. Bengt, som vilde indbyde dem til Gøtzholm, lod sine Tjenere vise Baaden en god Landingsplads, og slæbte sig derhen støttet til sin Kryffe. Bengts Søn Hr. Maans sprang ud af Baaden, styrkede mod Engelbrekt og spurgte med Hestighed, om han ei kunde faa Fred for ham i Sverige. Engelbrekt svarede, at han ei vidste af nogen Ufred dem imellem. Maans Bengtsøn

vilde ei høre Noget, men gav ham et Hug med Øren. Den Syge afvendte Hugget med Kryffen; det traf ham i Haanden. Hug fulgte paa Hug, indtil Engelbrekt faldt død til Jorden. Morderen sønder slog hans Hoved, gjennemskjød Legemet med Pile, og da han saaledes havde mættet sit blodtørstige Sind, bortførte han Engelbrekts Hustru og Ledjagere som Fanger.

Saaledes døde Engelbrekt Engelbrektsøn de 27de April 1436. De omboende Bønder begrove sin elskede Hovdings Lig og stormede Gøtzholms Slot. Karl Knutssøn tog Morderen i sin Bestyttelse. Men Sveriges Almue holdt Engelbrekts Minde helligt og betragtede ham som en Martyr for Folkets Frihed.

5. Karl Knutssøn Bonde.

Efter Engelbrekts Død blev Karl Knutssøn den mægtigste Mand i Svea Rige. Han hørte til en af de mest anseede Familier, Slægten Bonde, og havde arvet store Rigdomme. En omhyggelig Opdragelse havde han faaet, saa at han var lærdere end andre Herrer; ved sit mandige og skjønne Udortes, sit milde og indtagende Væsen og sin Veltalenhed vandt han Folkets Hjerter. Men han elskede for meget Pragt og Fornøielser, og hans Stræben gif mest ud paa at sætte Kronen paa sit eget Hoved. For at naa dette Maal tilside satte han undertiden Landets Larv og Retfærdighedens Fordringer.

Osse og tyve Aar gammel var han bleven Rigsforstander (1436), og styrede nu Riget. Landets store og mægtige Slægter misundte ham hans høie Verdighed og stiftede Oprør. Saaledes den gamle Drotsete Kristfer Nilsson Vase, der kaldte sin Slægtning Karl for sin hjære Søn, men heammelig ophidsede Daleskarlene og Vermændingerne; dette Op-

rør blev dog snart undertrykt ligesom de andre.

Til Kong Erik hørte man Jntet. Han levede paa Den Gottland, hvor han ernærede sig ved Søroveri. Baade Svenske og Danste opfagde ham tilsidst Guldstab og Trostaf (1436). Hans Søstersøn, Kristoffer af Bayern, som de Danste havde indfaldt og valgt til Konge, søgte at faa Kalmarunionen gjenoprettet. Efter mange Underhandlinger blev han ogsaa (1440) udkaaret til Konge i Sverige; Karl Knutsøn maatte lade sig nøie med store Forlehninger. Til dette Udfald bidroge især Biskopperne; de geistlige Herrer vare under hele Kalmarunionen de ivrigste Venner af den norske Forening, og den nye Konge viste dem derfor ogsaa megen Begaagighed. Saasnart han troede, Kronen sad fast paa hans Hoved, kaldte han Karl Knutsøn for sig og tvang ham til at afstaa det Meste af sine Forlehninger; siden levede Karl i Finland ligesom i Landflygtighed. Misvært og Hungersnød plagede Landet under Kong Kristofferss Regjering, og de Svenske, der havde for Sik at give sine Konger Skylden for saadanne Ulykker, kaldte ham Barkefongen. Da han døde (1448), var der Jngen i Sverige som sørgede, undtagen Erkebiskopen, der græd ved denne Efterretning.

Nu var Tiden kommet for Karl. Skjønt han havde mod sig et mægtigt Parti med Slægten Drenstjerna i Spidsen, blev han dog strax valgt til Konge; thi Almuen holdt meget af ham, fordi der altid havde været god Arsvært, medens han var Rigsforstander. Ogsaa i Norge, hvor Erkebiskop Aslaf Boldt stod i Spidsen for hans Tilhængere, blev han i det følgende Aar kaaret til Konge og kronet. Men Kristian af Oldenburg, som de Danste havde valgt, vilde ingenslunde give Skip paa den svenske og norske

Krone. I Norge seirede han ogsaa snart; men i Sverige vare Underhandlinger og Vaabenmagt længe frugtesløse. I nogle Aar herskede Uro og Elendighed i Landet; Fiender, Pest og Hungersnød herjede Riget. Karls Dverdaadighed og Pengebegjærighed vendte Folkets Sind fra ham, og da han nu ogsaa vilde gjøre Indgreb i Præstefabets Eiendomme og Forrettigheder, var det snart forbi med hans Magt. Erkebiskopen Jøns Bengtsøn Drenstjerna gjorde Oprør, og Karl flygtede ud af Landet.

Kristian den 1ste af det Oldenborgske Hus valgtes nu til Konge i Sverige (1457), og Landet trivedes i Begyndelsen vel derved. Men da han havde regjeret i nogle Aar, begyndte han at paalægge mange nye Skatter, og Alle de, som havde Penge, maatte laane ham store Summer og fik Jntet igjen. Herover opstod Misnøie i Landet; hans Livener sagde, at han var en bundløs Tasse, og kaldte ham en Rigsfordærver. Da Kong Kristian paalagde en ny Skat, som Erkebiskopen skulde indtræve, raabte Bønderne, at de heller vilde dø end udrede flere ulovlige Skatter, og Erkebiskopen maatte love dem Eftergivelse for at stille dem tilfreds. Dette kaldte Kristian Fordærveri og lod Erkebiskopen, hvem han havde at takke for Sveriges Krone, fængsle og føre til Danmark. Biskopen i Vinkjøping, Kettil Karlsøn Base, reiste nu Oprørsfanen og blev udnævnt til Rigsforstander. Men Sveriges Almuen mente, at Sverige var et Kongerige og ikke noget Præstegjæld; Naadet maatte give efter, og Karl Knutsøn blev indfaldt (1464). Men Herligheden varede kun i sex Maaneder; han blev atter fordreven af Erkebiskop Jøns, der nu var kommen paa fri Fod, og Biskop Kettil.

I tre Aar rasede Borgerkrige i Lan-

det. Endelig blev Karl for tredje Gang indfaldt (1467). Den gamle Konge tilbragte sine sidste Aar beskæftiget med indre Oprør og ydre Krige mod Kong Kristian, som paany anfaldt Riget. I Aaret 1470 endte han sit omvevrlingsrige Liv. Paa sin Sottefeng overlevede han Rigsstyrelsen til Sten Sture med det Raad aldrig at stræbe efter Kronen.

6. Sten Sture (den ældre).

Sten Sture, som af Karl Knutsøn var udseet til Svea Riges Styrrer, hørte til en meget agtet Slægt, der var nær forbunden med Etterne Vasa og Bonde. Selv var han tapper, dviffig og erfaren i Krig, kyndig, flog og forfigtig i Statens Styrelse, retfærdig, oprigtig og standhaftig i Alt, hvad han tog sig fore. Af Engelbrechts Exempel lærte han at holde sig til Folket, til Sveriges Almue; Karl Knutsøns Ulykker viste ham, at en Rigsforstander ei maatte lade sig be- daare af Kronens Glands; og Hr. Sten bevarede troligen disse Lærdomme.

Stockholms By og Dalekarlene er- kjendte ham strax for Rigsforstander; men blandt Raadet og Adelen var der et mægtigt Parti, der fandt sig bedst tjent med en svag Unionskonge. Hr. Sten blev dog paa en Rigsdag i Arboga i Westmanland valgt til Rigsforstander (1471), mest ved Bøndernes og Bor- gernes Hjælp. Kong Kristian var nat-URLIGVIS ei tilfreds hermed. Han ud- rustede en stor Flaade, hvormed han lan- dede ved Stockholm. Som sædvanlig begyndte man nu Underhandlinger og talte om Forlig. Da dette ikke førte til Noget, lagde han sig til at beleire Stock- holm. Hr. Sten for imidlertid ned til de sydligere Landstaber, samlede der en en mægtig Hær, hvortil Dalekarlene slut- tede sig under Anførsel af Nils Sture,

og rykkede frem mod Kristian. Den 10de Oktober 1471 stødte begge Hære sammen paa Brunkeberg, en Sandaas strax udenfor Stockholm. Kong Kris- tian selv stod paa Høien med det danske Hovedbanner; bagenfor sig havde han opført en Skandse for at beskytte sig mod Anfald fra Byen. Sten Sture bad og skriftede med hele sin Hær, forinden han drog ud i Striden. Under Psalmesang rykkede Svenskerne frem og stormede tre Gange forgjæves Brunkeberg. Da lyk- kedes det at lokke den danske Hær ned paa den flade Mark; Stockholms Borgere gjorde et Udfald og Nils Sture angreb dem i Ryggen. Efter en haard Kamp maatte endelig den danske Hær flygte til Eskibene; Kristian selv blev saaret og undkom med Noie. Han skyndte sig hjem igjen og kom aldrig tilbage til Sverige.

Riget nød nu Ro i ti Aar, de lyffe- ligste, som det paa lang Tid havde havt. Al Handel var paa den Tid i Hænderne paa et Handelsforbund med Byen Lybeck i Spidsen, der omsluttede hele det nord- lige Europa og kaldtes Hanseforbundet. Dette havde i Sverige tilvendt sig saa stor Magt og Indflydelse, at Halvdelen af Raadsherrerne i de svenske Byer altid var Lybfsere. Hr. Sten affaffede dette og bestemte, at alene svenske Mænd her- efter skulde være Raadsherrer.

Hvad der mest besværliggjorde Rigets Styrelse for Hr. Sten, var de adelige Herrers store Magt. Disse sad paa sine befæstede Borge og havde altid hos sig en stor Skare bevæbnede Svende til sit Forsvar. Over sine Underhavende og Bønderne udøvede de udelukkende Dom- mermyndighed, saa at enhver af dem var ligesom en liden selvstændig Konge. De vare vante til at befale og vilde derfor ugjerne adlyde, selv om det var Kongen. Imellem sig indbyrdes førte de blodige

Fjender, hvorunder Landet led. De Bønder, der stode under dem, bleve mere og mere undertrykte og udfugede, og da disse Herrer ved sine store Rigdomme vare istand til stadigt at tilkjøbe sig nye Gaarde, aftog paa denne Vis lidt efter lidt de frie Bønderes Antal. Mod Alt dette fandtes ingen Hjælp, saalænge Adelen og Præstefabet alene paa Herredagene bestemte, hvad der skulde gjøres eller ei. Derfor var det, at Sten Sture ogsaa kaldte Borgere og Bønder til Rigsmoderne for ved deres Takrigighed at have en Modvægt mod Adelsens Magt. Denne Skik blev siden bevaret af de andre Sturer og Vasalønger, og derved blev Sveriges Almue ansæet og fri, medens den i de fleste andre Lande nedfink i Foragt og Trældom. Om Adelsens Magt og Overmod paa denne Tid kan man gjøre sig en Forestilling, naar man faar høre, at en svensk Adelsmand Nils Klasjon af Vit erklærede Kongen af England aaben Krig og udrustede Kapere, fordi denne havde borttaget et Fartoi, der tilhørte Hr. Nils, og ikke vilde betale det.

Ogsaa for Lærdom og Videnskabers jørgede Hr. Sten. Bogtrykkerkunsten indførtes paa den Tid i Sverige. Ved Erkebispesædet i Upsala fandtes fra gammel Tid en Skole. Da Hr. Sten fik høre, at den danske Konge af Paven havde faaet Tilladelse til at anlægge et Universitet i sit Rige, syntes han, at Sverige ingenlunde burde staa tilbage for Danmark, og arbejdede derfor paa at erholde samme Ret af Paven. Det lykkedes, og saaledes stiftedes Upsala Høiskole.

Skjønt Kristian efter Slaget ved Brunkeberg ikke vovede at paasøre Riget aabenbar Krig, stræbte han dog bestandig efter Sveriges Krone. Næsten hvert Aar holdtes der Møder mellem de svenske og danske Herrer om Unionens Fornyelse; men Hr. Stens Klogskab og det

almindelige Had mod Kristian tilintetgjorde alle saadanne Forsøg. Under disse Forhandlinger døde Kong Kristian 1481. Hans Søn og Efterfølger Kong Johan (eller Hans) vilde vel af ungdommeligt Mod og Tapperhed anfælde Sverige; men hans Moder, Dronning Dorothea, havde været gift baade med Kristoffer og Kristian og kjendte baade Svenskerne Tapperhed og deres Uenighed. Paa hendes indstændige Raad undveg han derfor aaben Krig og vedblev ligesom Faderen at underhandle med Svenskerne. Dette lykkedes ogsaa. Geistligheden var nu, som næsten altid, Unionen hengiven. De verdslige Herrer frygtede for Hr. Stens Myndighed og tænkte at vinde større Magt og Anseelse under en udenlandsk Konge. Almenheden nærrede ei det samme Had mod Johan som mod Kristian. Saaledes kunde Hr. Sten ikke forhindre, at Johan valgtes til Konge paa Mødet i Kalmar 1483, men under Betingelser, som helligt indskrænkede den kongelige Myndighed. Kongen kunde næsten ikke gjøre Noget uden Samtykke af Raadet, som skulde bestaa af Rigets fornemste adelige og geistlige Herrer; han skulde opholde sig et Aar i hvert Rige og regjere ved Hjælp af gode indenlandske Mænd; Adelen fik fuld Frihed til at besætte sine Gaarde, kunde nægte Kongen selv at komme derind og give dem, der vare faldne i Kongens Unåde, Frihed. Kongen maatte ogsaa love at betale sin Faders Gjæld og tilbagegive Sveriges Krone Den Gottland, der i de senere Tider var kommen under Danmark.

Men det var ikke nogen let Sag at fortrænge Hr. Sten. Han satte sig ei med aaben Magt imod Johan; han lovede tverimod strax at underkaste sig, saasnart Kongen opfyldte de vedtagne Vilkaar, i Sædeleshed med Gottlands

Tilbagegivelse. Dette vilde ei Johan gjøre, førend han var bleven kronet. Saaledes udhaledes Tiden med Underhandling, og Johan maatte vente i fjorten Aar, førend han fik tiltræde sit Kongedømme. Det ene Møde berammedes efter det andet; ved nogle kunde Hr. Sten ei indfinde sig formedelt sine svage og syge Dine, paa andre blev intet Væsentligt besluttet. Da Johan saaledes ikke kunde opnaa Noget paa denne Vis, søgte han ved andre Midler at tvinge Svenskerne. Han udvirkede hos Paven en Bannlysning mod Hr. Sten og Svenskerne; men de agtede den ei, og den lærde og duelige Hemming Gad, Stures bedste Ven, for til Rom og udvirkede Bannlysningens Tilbagekaldelse. Ligeledes opbidse Johan Russerne til at fornøye sine stræffelige Plyndretog i Finland.

Disse havde allerede vedbaret i længere Tid. Russerne vare ofte blevene slagne og drevne tilbage, men kom stadigt igjen. I Aaret 1495 samlede Hr. Sten en stor Hær og drog selv over til Finland. Men han maa snart vende tilbage for at passe paa sine Modstandere hjemme, og overlod da Ansvaret over Hæren til Svante Sure, en Son af Nils Sture, der hjalp Hr. Sten i Slaget ved Brunkeberg. Denne slog Russerne og gjorde et heldigt Indfald i deres eget Land. Da Hr. Sten kom tilbage, fordrede han, at Svante skulde gjøre et nyt Indfald i Rusland. Men denne klagede over at være forurettet og daarligt understøttet under sit tidligere Krigstog; han vægrede sig derfor og drog hjem. Rigsforstanderen harmedes høiligen herover og kaldte Hr. Svante for Landsforræder.

Heraf opkom en stor Strid. Svante havde ogsaa andre Klagemaal over Rigsforstanderen, og Rigets Raad gav ham Ret i Alt. De mægtige Herreri i Raadet klagede over, at Hr. Sten vilde give Al-

muen Andel i Rigets Styrelse og tilintetgjøre Raadets Ansæelse ved aldrig at tilkalde nye Medlemmer istedetfor dem, der traadte af; de bebreidede ham ogsaa, at han havde ladet Finland uden Forsvar. Folkets Hengivenhed for Hr. Sten var ogsaa aftaget i de sidste Aar paa Grund af de mange Ulykker, der traf Riget: Misværet, forferdelige Storme, Stockholms Brand og en ødelæggende Pest.

Raadet indkaldte da Kong Johan (1457). Hr. Sten maatte underkaste sig; han fik store Forlehninger og fritoges for alt Ansvar; men Kongen skal have sagt til ham: „Hr. Sten, I har efterladt mig et ondt Testamente i Sverige; thi Bønderne, som Gud har skabt til Trælle, dem har I gjort til Herrer.“ Kort efter blev Kongen kronet, og slog ved denne Leilighed mange svenske Mænd til Riddere. Der berettes, at de svenske Kvinders Begjerlighed efter Frue-Maagnet ei lidet bidrog til at skaffe Kong Johan Kronen; thi kun Riddere havde Ret til at kalde sig selv Herrer og sine Hustruer Fruer, og kun en Konge, ikke en Rigsforstander, kunde gjøre Folk til Riddere.

Johan blev ikke længe i Besiddelse af Sverige. I Aaret 1500 vilde de tre nordiske Rigers mægtige Herre betvinge Ditmarskerne, et lidet Folk, der boede i Holstein og altid med Mod og Kraft havde forsvaret sin Frihed og Uafhængighed. Han led et frygteligt Nederlag*). Ved Efterretningen herom gjorde de svenske Stormænd Opstand og forsonede sig med Hr. Sten, som atter blev Rigsforstander. Ogsaa i Norge reiste Folket sig under Anførsel af Knut Alfsson, Befalingsmand paa Akershus, og da denne

*) Se For Hjemmet, 6te Aargang (1875) Side 71.

paa forræderisk Vis var bleven myrdet, stillede Hertug Hyttesfad (eller, Hövudfat) sig i Spidsen for de Misforviede; men Opstanden dæmpedes snart af Kongens Søn, Prins Kristian, som i denne Anledning var sendt op til Norge. I Sverige derimod vare alle Kongens Bestræbelser frugtesløse. Stockholm, som Hr. Sten strax gav sig til at beleire, forsvaredes af Kong Johans Dronning Kristina, men maatte efter Modstand overgive sig. Først halvandet Aar efter fik Dronningen Tilladelse til at vende tilbage til Danmark, og Hr. Sten ledsagede hende til Grændsen. Paa Tilbagereisen blev han syg og døde nærved Jönköping den 13de December 1503. Hans Død holdtes hemmelig, indtil man havde sikret sig Svante Stures Valg til Rigsforstander.

7. Svante Sture.

Svante Sture var, som før fortalt, Søn af den tapre Nils Sture, der hørte til Slægten Matt och Dag og saaledes var af en anden Art end Hr. Sten. Hr. Svante var en tapper Krigsmand, gammild og munter. Om ham fortælles der, at Jngen kom i hans Tjeneste, som blinkede for et Hug af Stridsøren, og at han heller tog af sig Klæderne, end log en Krigskammerat ubelønnet. Mest skal han have seet paa Soldatens Bedste;

men hans hele Regjering var ogsaa en uophørlig Krig. Folket skrev sine Ulykker paa de stemme Liders Regning og mindedes, hvorledes Rigsforstanderen, naar han traadte ind i Bondens Hus, hilfede Mand, Hustru og Børn med Haandslag, spiste ved samme Bord og i munter Samtale underrettede sig om deres Anliggender. Hr. Svantes Medhjælper i Randsstyrelsen var Hemming Gad, geistlig af Stand og Rærdom men ikke af Sæder og Tænkemaade, vel forfaren i Statsjager og opfyldt af et brændende Had til Danmark og det danske Navn.

Svante Stures Regjering var en bestandig Krig mod Danskerne; Plundringsstog afreylede med Underhandlinger. Præstestabet holdt mest med Unionskongen; derfor sagde ogsaa Hemming Gad offentlig til Biskopperne, at de bare danske Hjerter under svenske Biskopskaaber.

Hans urolige Regjering varede ikke længe. Under en Raadslagning angaaende Sala Solvgruber, som nyligen vare opdagede, døde han pludselig i Vesterås den 2den Januar 1512. De forsamlede Bergmænd holdt hans Død hemmelig, indtil de havde bemægtiget sig Vesterås og Stockholms Slotte og udsædte et Brev til samtlige Rigets Indbyggere om at erkjende hans Søn, den unge Hr. Sten for Rigsforstander. (Fortsf.)

Hugenotterne som Galeislaver.

(Efter Quarterly Review).

(Fortsættelse).

Det fremgaar af Marteilhes Fortælling, at han af forskjellige Grunde blev forfærdet for enkelte af de Grusomheder, som tilføiedes hans fangne Brødre. Den formildende Indflydelse, som hans

Troesbrødre rundt om i Frankrig øvede, virkede ogsaa til hans Fordel. Den gik sig nemlig paa mange Maader. Snart var Slavernes Opfyhsmænd i deres inderste Hjerte venligt stemte for

den Tro, som de ei havde Mod til aabent at bekjende; snart paavirkedes de af protestantiske Venner og Bekjendte. Fra Marteilhes Memoirer maa vi ogsaa slutte, at hans Personlighed, hans Sanddrubhed, Oprigtighed, Taalmodighed og overlegne Forstand maatte røre ethvert Hjerte, som ei var staalet mod al Sjærlighed. Og vi maa heller ikke glemme, at han, der i fordums Dage opretholdt sine forfulgte Tjenere, han, hvis Vidnesbyrd disse elendige Slaver saa frimodigt forkyndte, ogjaa nu var mægtig nok til at lade dem „finde Naade“ for Fangevogternes Vine. Men i mange Tilfælde blev der ikke Tale om Undtagelse for nogen Enkelt; Svæns og Krigens Rædsler var jo lige for Alle, og Marteilhe fik heraf sin fulde Andel. Han giver saaledes en gribende Beskrivelse af en Storm, der nær havde drevet Galeien tilbunds; den reiste sig pludseligt og naaede Skibet, medens det var ganske uforberedt. Man vinede ingen Redning, og da Disciplinens Baand under den almindelige Forvirring slappedes, benyttede Slaverne Leilighed til at spotte og forhaane Officererne. „Nu Gutter,“ skreg de, „er vi snart lige gode, — vi skal Alle drikke af det samme Glas.“ At Haab om Redning syntes ude, og de sølte sig allerede som Dødens sikre Bytte, da de ved en Fiskers Mod og Dngtighed bleve reddede. Han var just ombord, og sjønt han i Regelen var druffen, var han dog i ædru Tilstand en fortrinlig Sømand. I hans Hænder overgav Kapteinen Kommandoen, og med overordentlig Kraft og Klogskab reddede han Galeien og styrede den sikkert ind i Dunkirks Havn.

Men de lænkebundne, tæt sammenpakkede Beboere af disse flydende Fængsler vare udsatte for Farer, langt frygteligere end Stormen. I Krigstilfælde

vare nemlig Galeislaverne stillede mellem en dobbelt Jld — baade fra deres egne Kanoner og fra Fiendens. Hvor frygteligt blev ikke Blodbadet, naar en fiendelig Fregats Kanoner udslyngede sine Salver mod de bundne, forsvarsløse Galeislaver! Og hvor tilbøilig end Fienden sølte sig til at staae dem, hvis Sympathi rimeligvis var paa hans Side, maatte han dog handle i Overensstemmelse med den Sjændsgjerning, at han ved at ødelægge det Mandskab, som satte Galeien i Bevægelse, sikrede sig Seieren. Marteilhe giver i sin udmærkede Beskrivelse af en Søkamp, hvori han selv saaredes og saagodt som ved et Mirakel undgik Døden, flere Oplysninger om de Farer, Galeislaverne vare udsatte for. Stridens særegne Karakter, saavel som en af de Kjæmpendes beundringsværdige Opførsel, berettiger denne Træfning til en fremragende Plads i Søkrigshistorien.

I Maret 1708 bleve de franske Galeier af Regjeringen sendte paa Krydstogt i Kanalen for at opsnappe Skibe eller gjøre Landgang paa den engelske Kyst, og det hændte sig da, at en Afdeling paa sex af disse Skibe under Kommando af de Rangeron i Nærheden af Hartwich fik Die paa en Handelsflaade — 35 Skibe i Tallet — afgaaet fra Texel, bestemt til Themsens Munding og under Beskyttelse af en engelsk Fregat, „Nightingale“, paa 36 Kanoner. Udsigten til at gjøre saa rigt Bytte opflammede den franske Kommandants Iver, og i Tillid til sin Overlegenhed i Styrke lagde han strax Planen til at fange Koffardistibene og ødelægge Fregatten. Fire af Galeierne sendtes paa Jagt efter Koffardistibene, medens de Rangeron paa sin egen Galei, hvor Marteilhe var en af Korsstarlene, forberedte sig paa at angribe Fregatten. Den sjette Galei skulde tjene som Reserve og ikke strax tage Del i Træfningen.

Den franske Kaptein, som gjorde Regning paa en let Seier, fik ikke før Fienden i Skudvidde, førend han affyrede sine Kanoner; Fregatten gav intet Svar, og Galeien blev nu ifølge den sædvanlige Angrebsmaade drevet med fuld Kraft ind i det engelske Skibs Bagstavn, medens Matroserne stode færdige til at springe ombord og sikre sig Byttet. Men Virkningen af denne Manøvre tilintetgjøredes ved den engelske Kapteins Dygtighed og Landsnærberelse. Ved en pludselig Vending af Roret dreiede han saaledes af, at Galeien, istedetfor at støde mod Bagstavnen, blev lagt jævnsides med Fregatten og det med saadan Voldsomhed, at alle Marerne paa den ene Side Splintredes. I samme Dieblit, førend Fienden fik sanset sig efter Sammenstødet, firede Engellmanden ned sine Entrehager og gjorde Galeien fast til Fregattens Side. Ned paa det lave ubeskyttede Dæk affyrede den nu sine Kanoner, ladet med Kartæsker, der forarsagede frygtelige Ddelæggelser. Iuden saa Minutter var Galeien bedækket med døde og Saarede, og de Ustade, grebne af paniisk Skræk, kastede sig næsegrus paa Dækket og gjorde ikke Regn til Modstand, da det engelske Mandstabs kom ombord med sine Huggertter og hug ned for Fode, kun staaende Galeislaverne. Alt hvad den franske Kommandant kunde gjøre var med egen Haand at heise Nødsignal for at kalde de andre Skibe til Undsætning. Reservergaleien kom strax, og de andre fire, der af Nødsignalet forstod Sagerens Tilstand, forlod Koffardislaaden og den forventede Prise, og Flaaden benyttede klart Farvand til at styre lige paa Themsen. Fregatten omringedes nu af de sex Galeier, og med deres vrimlende Mandstabs og store Besætning af Soldater og Matroser forandrede de snart Udfigterne for Dagen.

Efterat have udtømt ethvert Midde til Forsvar, blev Mandstabet saavel som Officererne — med en Undtagelse — saarede eller tagne tilfange af den overlegne Fiende. Den ene Undtagelse var Kapteinen. Denne brave Officer havde hele Tiden kun Koffardislaadens Redning for Die. Med den ædle Opofrelse for Pligten, som udmærker den engelske Sømand, havde han lovet sig selv hellere at gaa under med Mand og Mus, end at lade Skibe, som vare ham anbetroede, i Stikken. Da nu hele hans Besætning var i Fiendens Hænder, forstaaede han sig i Lasten, bedæbnet med ladede Kanoner og Pistoler, og truede Enhver, der kom ham nær, med Undergang. En Underofficer med tolv Soldater blev sendt for at afsøbe ham; den Første skjød han ned paa Stedet, og de Andre holdt sig, af Frygt for at dele deres Anførers Skæbne, paa Afstand. Imidlertid prieste alle hans Officerer, der som Fanger befandt sig ombord paa Galeien, deres Kapteins Mod, og det var maaste ingen Overdrivelse, naar de sagde, at han hellere end at stryge Flag vilde sprænge sit eget Skib og Galeierne i Luften. Forfærdet for Følgerne af en saadan Fortvivlelsens Gjærning forsøgte den franske Kaptein at begynde Underhandlinger, som Engellmanden, fremdeles med Taalen paa de ham anbetroede Skibe, udhalede saa længe som muligt. Tilslidst, da han antog Skibene lykkelig antomne til Themsen, tilkjendegav han sin Overgivelse og begav sig ombord i Galeien for at levere sin Raarde. De Langeron overraskedes ved i denne Standseløve at finde en ganske liden, ilde udseende Mand. Han tiltalte ham høfligt, lovede ham god Behandling og forsøgte at trøste ham med Hensyn til Tabet af Skibet. „Jeg er“, sagde Engellmanden, „lige glad med Fregatten nu, da jeg har

naaet det Maal, jeg hele Tiden har haft for Die: Redningen af de Skibe, som vare betroede til min Beskyttelse; det var mit faste Forsæt at sætte baade Fregatten og mit eget Liv paa Spil i dette Niemed. Dmbord i Fregatten, tilføjede han, „vil De finde en Del Ammunition, som jeg ei fik Leilighed til at ødelægge; ellers Intet af Værdi. Og hvad mig angaar, hvis jeg bliver behandlet som en Mand af Gæ, saa haaber jeg, at enten jeg eller en af mine Landsmænd snart maa have Leilighed til at gjengjælde Dem Deres Høimodighed.“ De Langeron blev ganske indtagen af sin Modstanders ridderlige Væsen, overrakte ham hans Raarde og sagde: „De fortjener tilfulde at bære den og kun i Navnet at anse Dem som min Fange.“

Men lad os nu vende os til de uhykelige Forskæle paa den Galei, som først havde angrebet Fregatten. En af Fregattens Kanoner var rettet lige paa den Bænk, hvortil Marteilhe og hans Uhykesskæller vare fængslede, og disse kastede sig ned paa Dækket for bedre at udgaa Studdene. Men Marteilhe tænkte videre over Sagen og fandt, at han bedre undgik disse ved at blive staaende opreist, og med uroffelig Mandsnærværelse stod han ganske rolig og anbefalede i varme Bønner sin Sjæl til Gud, medens han saa den engelske Kanoneer nærme sig Kanonen og lægge Lunten i Fænghulet. I det Kanonen affyredes, forvoldte den saadan Rystelse, at Marteilhe aldeles bedøvet slængtes saa langt som hans Bænte tillod det henover den Gang, som adskilte de to Bænterader. Da han kom til sig selv igjen var det Nat, og han kunde intet se, men under Forudsætning af, at hans Kammerater som sædvanlig sov under Bæntene, raabte han til dem at Faren var over, men fik intet Svar. Han opdagede nu, at han laa badet i Blod, der

strømmede fra tre Saar paa forskjellige Steder af hans Legeme. Men ingen Hjælp eller Lindring var at faa; thi af de atten Mænd, som havde staaet ved de tre nærmeste Bænke, var han i sin elendige Tilstand den Eneste, som havde beholdt Livet.

Det første Arbeide, man greb til, da Træfningen var forbi, var at kaste de Døde overbord og bringe de Saarede ned i Lasten. Men under den almindelige Forvirring og i det Mørke, som herskede saa man liden Forskjel paa Saarede og Døde, og sikkerlig bleve mange sænkede paa Havets Bund, som kun midlertidig havde tabt Bevidstheden. Marteilhe kom til sig selv igjen, da Opvågnmanden kom og løste hans Bænte for at kaste ham i Søen. Bænten var fastgjort om Marteilhes venstre Ben, hvor han netop havde faaet det ene Saar, og da Manden just ikke lempeligt tog ham fat for at løse Bænten, bragte den skjærende Smerte ham til Bevidsthed, idet han udstødte et høit Skrig. Han blev nu ført ned i Lasten og lagt paa en Bunke Tonge mellem en Mængde andre saarede Stakler, som Saarlægen ei engang kunde overkomme at tilse. I dette frygtelige Hul døde de Saarede som Fluier, forpestede af den affhyelige Stank, med Koldbrand i sine Saar. Marteilhe holdt ud, indtil de kom til Dunkirk, hvor han mere død end levende blev indlagt paa et Hospital for Søfarende. Rekke var han nogenlunde kommet til Kræfter mere, hvis ikke Overlægen havde vist særdeles Omhu baade for hans Saar og hans Person i det Hele taget, bevæget dertil af en Kjøbmand i Dunkirk, der var venligsindet mod Protestanterne. Han siger oftere, at han har denne Læges Duelighed og Godhed at takke for sit Liv. I tre Maanedes nød han denne gode Behandling, fik atter Tilbud om

Frihed paa Betingelse af at affværge sin Tro, gav det samme Svar som før og blev igjen sendt til Galeierne; men med Bøgeattest for Udygtighed til Koning blev han nu sat i anden Virksomhed ombord. Vi skal her gjøre den Bemærkning, at hvis han havde været anklaget for nogen anden Forbrydelse end Hætereri, vilde han nu være frifunden, thi dette var Regelen med Slaver, der i Krig vare bleve saarede. Hugnotterne vare imidlertid udelukkede fra denne Forret. Men selv den raa Comite, som tog vare paa Marteilhe, kunde, idet han meddelte ham en ny og lettere Post, ikke tilbageholdt sin Ros over de hætteriske Fangers dadelstrie Opførsel, om den end fremkom i en noget underlig Form. „Jeg er glad over at faa denne Anledning,“ sagde han, „til at vise den Agtelse, jeg nærer for dig og dine Troesfæller. I har aldrig forbrudt Eder mod Nogen af os, og skal I straffes for Eders Tro, saa kan det jo ligesaa godt ske i et andet Liv.“ Kort efter kom de Langeron i Forlegenhed for Sekretær og hertil udnævnes Marteilhe paa Anbefaling af den samme Comite. Han vandt sin Foresattes fuldkomne Tillid og fik god Kost og mild Behandling i næsten fire Aar af sit Fængsel.

Men denne Frist efterfulgtes af mørke og sorgelige Tider baade for ham og hans Troesfæller. I Aaret 1712 klattedes Freden til Utrecht, og en af Betingelserne ved denne Fred var, at Fæstningsværkerne i Dunsirk skulde ødelægges, Havnen stænges og Byen midlertidig overgives til Engelskmændene. Som Følge heraf blev en engelsk Guvernør med 5000 Mand stationeret her. Det blev imidlertid tilstaaet den franske Regjering, at lade Galeierne forblive i Havnen, indtil Redningen begyndte, og Marteilhe blev saaledes tilligemed

sine Troesbrødre Vidne til de engelske Troppers Ankomst. Galeierne tiltrak sig de Fremmedes Opmærksomhed. Saavel Officerer som Soldater fik Lov til at gaa ombord, og det var ikke mere end rimeligt, at deres varmeste Delta-gelse vattedes ved Synet af disse Medbrødre i Troen, der julkede i dette frygtelige Fængsel. Officererne aflagde dem flere Besøg, og Soldaterne kom i saadant Maseri over den grusomme Behandling, som blev disse uskyldige Mennesser til Del, at man nærede Frygt for, at de med Vold skulde forsøge at redde Fangerne. For at forebygge dette besluttede den franske Kommandør at bringe dem udenfor Engelskmændenes Omraade og smuglede dem ved Nattetid over i et lidet Skib, der førte dem til Calais. Herfra marscherede de i Lænker til Havre, hvor de af sine Troesfæller modtog mange Beviser paa Delta-gelse, derfra over Rouen, hvor de ogsaa fandt mange Venner, til Paris.

Vi skal ikke nærmere indlade os paa alle de Eventyr, der mødte dem underveis. I Paris blev de førte til Fængslet La Tournelle, der engang havde været kongelig Residents, men nu tjente som Samlingssted for Forbrydere, der vare dømt til Galeierne. Synet af det store, mørke Fangehul rystede for et Øieblik selv Marteilhes og hans Kammeraters prøvede Mod. „Jeg beklender,“ skriver han, „at saa vant som jeg var til Fængsel, Baand, Lænker og alle de andre Marterredskaber, som Herkeshyge og Ondskab har opfundet, kunde jeg ei overvinde den Frygt og Ghyen som betog mig, da jeg første Gang saa dette Sted.“ Han beskriver det som en stor Hule, gennemstaaet af svære Tømmerbjælker, der var fastslaaede i Gulvet. Til disse Bjælker bleve Fangerne, med et Par Skridts Mellemrum, lænede ved Hjælp

af en halvanden Fod lang Jernlænke, der var fastet til en Jernring om deres Hals. Bjælken laa omtrent en halv Alen fra Gulvet og følgelig indtog Fangen en halv liggende, halv siddende Stilling, med Hovedet lænet mod Bjælken. Synet af disse ullykkelige Væsener, 500 i Tallet, der Dag og Nat holdtes saaledes lænfede, idet de vred sig i den pinlige Stilling, hvorefter hverken Alderdom eller Sygdom kunde befri dem, var i Sandhed oprørende. Mange bukkede under for sine Lidelser. Mange udholdt dem vistnok ogsaa, men under Smertes, som ei kan beskrives. Jammerfrig og Stønnen, der burde have smeltet selv det haardeste Hjerter, opsteg fra denne Ulykkens Bolig, men de ubarmhertige Opsynsmænd søgte blot ved Hjælp af Pidsken at dæmpe og undertrykke ethvert Smertesudbrud. I tre Dage og Nætter maatte Marteilhe og hans Kammerater friste Livet paa denne Maade, men velhavende protestantiske Venner fik ved Hjælp af Gaver Fængselsdirektøren bevæget til at forandre den frygtelige Stilling og flytte deres Lænker fra Halsen til Foden, og saaledes tilbragte de nu en Maaned, indtil de skulde føres til Marseille.

Reisen fra Paris til denne Havn, der foregik i December 1712, udmærker sig ved en endnu haardere Behandling af Galeisflaverne, end vi nogenstunde før har hørt Tale om, ja Marteilhe forsittrer, at han i tolv Aars Fangenskab og Gledighed aldrig havde prøvet saadanne Lidelser. Fangerne marscherede i dobbelte Rækker To og To med en Jernlænke, der paa Midten var forsynet med en Jernring. Gjennem disse Ringe løb en anden Lænke, der saaledes forbandt begge Rækker med hinanden. Smedede sammen paa denne Maade maatte Fangerne hver Dag gaa flere Mile, med Nattevarter i Stalde og andre Udhus-

bygninger, uden et Straa at ligge paa, udsatte for den raa, kolde Winterluft.

Den første Nat tilbragte de i Charenton. Det var stærk Frost, og Vinden blæste skarpt imod dem, da de varme efter Vandringen og udmattede af at bære de tunge Lænker, ankom dertil. Efterat have tilbragt et Par Timer i en Stald for at hvile, bleve de opstillede paa et aabent Gaardsrum, befalede at klæde sig ganske af og lade Klæderne blive liggende, medens de selv vandrede over til den anden Side af Gaardsrummet. Saaledes bleve de staaende en to Timer i den skarpe, kolde Natteluft, idet Vogterne foregav at undersøge deres Klæder, om de bare Knive eller andre Vaaben hos sig. Endelig fik de Befaling til at marschere tilbage til det Sted, hvor de havde efterladt sine Klæder. „Men o, hvilket oprørende Syn“, udbryder Marteilhe, „de fleste af disse Ulykkelige vare saa stive af Kulden, at det var dem umuligt at tilbagelægge selv disse saa Skridt. Og da en Regn af Pidskeslag ikke formaaede at bringe Livskraften tilbage hos disse elendige Væsener, af hvilke nogle kæmpede med Døden og andre virkelig døde, trak de ubarmhertige Soldater dem afsted i den Jernkrave, som omsluttede deres Hals, idet Blodet strømmede fra deres Saar. Denne Nat og den paafølgende Dag kostede ikke mindre end atten af Fangerne Livet.“

Marteilhe siger, at han og hans Kammerater reddede sig alene ved at lægge sig ned i den varme Gjødse i Stalden den øvrige Del af Natten. Mange af de Gjenlevende var den følgende Dag saa svage, at de maatte transporteres i leiede Kjærver; men først maatte de gennem Pidskningens Ildprøve berøse, at denne Befordring var nødvendig. Kulde, Sygdom og Slag bevirkede hos de Svageste af dem snart Døden, og Antallet

formindstedes saaledes betydeligt inden Ankomsten til Marseille. Man maa ikke tro, at Dødsmanden underkastede Fangerne denne forferdelige Behandling blot ifølge Lyft og Lune, thi han havde mere reelle Grunde for saaledes at tynde Fangerækken. I hans Kontrakt med Regjeringen var der nemlig tilstaaet ham en bestemt Sum for hver Fange, han afleverede i Marseille. Men han havde for-

pligtet sig til at bestride alle Udgifter, og ved at leie Fjærrer blev disse større end han kunde vente at faa dem dækkede. Han sparede altsaa baade Mad og Befordring ved at lade dem omkomme undervejs*). (Sluttes).

*) For at faa Rum til Nekrologen over Louis Napoleon er vi nødt til at lade Slutningen af denne Artikel staa over til næste Nummer. Neb.

Prinds Louis Napoleon falden i Afrika.

Som man har seet af vore Aviser, var Prinds Louis Napoleon i Baares tagen til Afrika for at deltage i Englændernes Felttog mod Zulukafferne. Den 1ste Juni sidstleden forlod han, saavidt det kan sees, tilligemed Løjtnant Carey og 6 Kavalerister Oberst Woods Leirplads for at speide efter Fienden. Efter at være kommen et Stykke ind i Landet bleve de overfaldne af en Afdeling Zuluer, der havde skjult sig i en Melis-Ager, to Kavalerister bleve strax dræbte, Løjtnant Carey og de andre toge Flugten, og Prindsen, der, som det lader til, var stegen af, blev rammet af et Kastespyd, idet han atter vilde stige tilhest. Han blev siden gjenfunden dræbt af 17 Spydstik og aldeles uplyndret. Det eneste, som fandtes paa ham, var en Medaillon, som han har om Halsen i en Kæde. En Korrespondence fra Afrika erklærer, at Generalkvartermesteren overtraadte Lord Chelmsfords udtrykkelige Ordre ved at sende Prindsen paa en farlig Expedition og siger, at hans Ledsagere forglemte sin Pligt. „Der er“, siger Korrespondenten, „i den hele Affære ikke en eneste Omstændighed, der kunde reiser-

diggjøre Vedkommende.“ Løjtnant Carey er sat under Krigsret.

Eugene Louis Jean Joseph Napoleon, Søn af Keiser Napoleon III og Keiserinde Eugenie, blev født den 16de Marts 1856. I 1870 fulgte han sin Fader til Krigsskuepladsen og var med ved Indtagelsen af Saarbrücken. Efter Nederlaget ved Sedan flygtede den unge Prinds over Grænsen til Belgien og gik dernæst fra Ostende over til England, hvor Napoleon III havde en Eiendom i Chiselmhurst. Siden den Tid levede Familien i England, hvor Prindsen gennemgik en Militærskole og bestod sin Examen med Hæder. Den forulykkede Prinds's Lig er bragt tilbage til England og der høitidelig bisat.

Bonapartisternes Thronarving skulde nu vel nærmest være Prinds Napoleon Jerome Joseph Charles Paul, (for Kortheds Skyld kaldt Prinds Plon-Plon), Søn af Napoleon I's yngste Broder Jerome, der en kort Tid var Konge af Westphalen, og Prindsesse Katharine af Württemberg. Denne Prinds Napoleon er siden 1859 gift med den italienske Konge Victor Emanuels Datter Clothilde,

og de har to Sønner, Napoleon Victor Jerome, 17 Aar gammel, og Napoleon Louis Jerome, 15 Aar gammel. Da „Prinds Plon Plon“ har gjort sig temmelig bekendt som Republikaner, mener man, at Bonapartisterne helst ville udse hans ældste Søn Victor til Prætendent.

Det bemærkes, at Napoleon I's Broder Jerome først var gift med en Miss Patterson i Baltimore og med hende havde en Søn, som igjen havde to Sønner, hvoraf den ene er Oberst i den franske

Hær, og den anden lever som Advokat i Baltimore. Napoleon den Iste tvang sin Broder til at stille sig fra sin amerikanske Hustru og negtede at erkjende dette Ægteskab for gyldigt, hvoraf følger, at Obersten og Advokaten ikke ere blevne tilstaaet fyrstelig Rang.

Efterskrift: Prinds Plon-Plon skal nu have modtaget Høvdingskabet over Bonapartisterne (saafremt man kan stole paa Avisernes nyeste Beretninger om Sagen).

Gaader og Opgaver.

No. LXXIV.:

Hvert Blad berøves mig af Efteraarets Binde, —
Dog Blade man paa mig kan midt om Vinteren finde.

No. LXXV.:

En Møller tager „i Told“ en Tiendebel af det Mel, som han maler. Hvilket Kvantum maa han male, naar hans Kunde skal have netop en Bushel Mel at tage hjem, efterat Møllerslønnen er betalt?

Opløsning paa Gaaderne i No. 13.

No. LXXII.: Sex, Ar, x.

No. LXXIII.: Hvert Brød skjæres i 3 lige store Dele, saa faar man af de 5 Brød 15 og af de 3 Brød 9, tilsammen 24 Dele, hvoraf hver Mand spiser 8. Altsaa har A, med sine 15 Stykker, 8 til sig selv og 7 til den Fremmede; B, med sine 9 Stykker, 8 til sig selv og kun 1 til den Fremmede.

Blandinger — Nyt og Gammelt.

En fræk Bedragerste. — Danske „Dgbls.“ Korrespondent i Lodon skrev for en Tid siden: Bedragerier og Misgjerninger høre saa at sige til Dagens Orden her i London, og der er næsten Intet i den Retning, som længer er istand til at vække Forbauselse. Til enkelte Forbrydelser er der dog knyttet saa særlige Omstændigheder, at der mere end almindelig lægges Mærke til dem. Dette er

saaledes Tilfældet med et Bedrageri, som er blevet afløret i disse Dage. For nogen Tid siden indeholdt Blade som Christian World og andre lignende et Abertisement, der i høie Toner anbefalede en Skole for unge Damer. En Mrs. Patee var Forstanderinde for bemeldte Dannelseanstalt, som laa i et smukt Distrikt i Udkanten af London. Betingelserne vare 40 Guineer om

Aaret for unge Damer over 15 Aar, 30 Guineer for yngre. I Anvertissementet fremhævedes særlig, at der var 6 engelske og udenlandske Lærere, der boede paa Skolen, og en tilstræffelig Stab af Lærere, at Skolen havde en smuk og sund Beliggenhed, 7 Lønder Land Have og Græsmark, kolde og varme Bæde, en Pony til Ridning, udmærket og rigelig Kost osv. I Februar Maaned famledees saa en Dag i Skolen 45 unge Damer, som af sine Forældre og Paarørende vare bleve indstrevne. Mrs. Patee havde i de fleste Tilfælde faaet et helt Aars Forudbetaling; ikke desto mindre laante hun strax hemmelig af alle de unge Damer næsten alle de Kommepenge, de havde bragt med sig, under Paastud af, at hun i Diebstiftet manglede de fornødne Penge til at fuldende Skolens Møblering; den var nemlig ved de unge Damers Ankomst, et stort uhyggeligt næsten umøbleret Hus. Af Lærere saa de ingen uden en saakaldt udenlandsk Guvernante, som dog mest udførte en Koffepiges Arbeide, og al den Undervisning, de unge Damer vare henviste til, var, hvad de gjensidig kunde meddele hverandre. Men det Værste af Alt var, at den lovede gode Forpleining viste sig at bestaa i et tykt Stykke Brød uden Smør og en liden Kop The om Morgenen kl. 7½ til Frokost, en Smule skabet Kjød, blandet med Potetesros, til Middag, naar der overhovedet gaves Middagsmad, hvilket ikke altid var Tilfældet, og en Aftensmad, der svarede til Frokosten. Efterhaanden begyndte de ullykkelige Damer ligesom at udhungres, og flere af dem blev saa svage, at de besvimede flere Gange daglig. Alle de Breve, der blev affendte af Eleverne, gik gennem Forstanderindens Hænder, og da hun tilintetgjorde dem alle, naaede ingen Efterretning om de ullykkelige unge Pigers Stilling deres Slægtninge. En-

delig boede en af dem, halvt affindig af Sult og Lidelse at Aatse over Muren, som omgav Skolen og fik et Brev sendt til sin Moder, som boede 60 engelske Mile derfra. Næste Dag indfandt Moderen sig og forlangte sin Datter og de 40 Guineer tilbage; Datteren hvis Helbred havde lidt meget, fik hun, men Pengene negtede Mrs. Patee rolig at betale. Efterhaanden fik de fleste Slægtninger af de unge Piger Nys om Sagen og indfandt sig for at afhente dem, men Pengesummerne fik ingen tilbage. Snart forlod de sidste Elever Skolen; mange af de unge Damers Helbred har lidt alvorlig Skade. Mrs. Patee forsvandt pludselig med sine røvede Penge, men man vil forhaabentlig nok saa fat paa hende og kræve hende til Regnskab.

Fotografisk Depeche. — Sikkerhedspolitiet i Paris har gjort Forsøg med en ny Opfindelse, der sikkert vil komme meget ubeleiligt for alle fremtidige Mordere, Tyve, Falsknere og andre Skjelmer. Sagen dreier sig om intet Ringere end at befordre fotografiske Billeder gennem den elektriske Telegraftraad paa en saadan Maade, at Flygtningens Fotografi, samtidig med Stikbrevet, kan telegraferes ud til alle Verdens Hjørner. Den Papirstrimmel, som man nu bruger til at opsette de telegrafiske Tegne og Bogstaver paa, bliver gjort bredere og optager det telegraferede Portræt i Størrelse omtrent som et Sølv-Temfraakstykke. Billedet er kun en Konturtegning (d. e. i Omrids), altsaa uden Skygning, men besidder al den Skarphed og Trost, som man kan ønske sig. Fotografier, der tages i Profil, egne sig derfor bedst til denne Brug. Politidirektionens Forsøg foretoges i Overvær af en Kommission, i Spidsen for hvilken Politipræsidenten Hr. Voisin og Chefen for Sikkerheds-Bureauet Hr. Jakob befandt sig, og stede

paa den Maade, at den sidstnævntes Fotografbillede offentliges pr. Telegraf til Lyon. Efter nogle Minuters Forløb meldte Telegrafsen, at Billedet lykkelig og vel var ankommet til Lyon, og efter Dnsse blev det telegraferet tilbage til Paris, hvor Chefen for Sikkerhedsbureauet havde den Fornøielse selv at være Vidne til, hvorledes hans eget Kontrafæi under Telegraf-Apparatets Slag tegnede sig paa Papiret. Strax efter telegraferede Posti-Chefen i Lyon Billedet af en virkelig Flygtning, en Bankbedsmand, der havde gjort sig usynlig med Kassen, og hans Kollega i Paris kunde forhye sine Agenter, som han strax sendte til Lyoner Banegaarden, med Bedragerens Portræt. De til Afsendelsen af saadanne telegrafiske Portræter indrettede Apparater skulle nu opstilles i alle Præfekturer og Underpræfekturer i hele Frankrig og vil rimeligvis snart til Lidet Glæde for de „i Sagen Interesserede“ gjøre sin Reise Jorden rundt. Den nye Opfindelse har forøvrigt ogsaa gjort Sensation hos Eierne af „Agences matrimoniales“, det bekendte Egtstabskontor, der i den senere Tid har udviklet sig til en vigtig Institution i Seinestaden (!).

Offentlige Mindesmærker i Europas Hovedsteder. — Enhver Rejsende vil have i friskt Erindring de mange Mindesmærker, der pryde fremmede Byers offentlige Pladse; det vil derfor maasse

interessere at faa høre deres Antal. Der fandtes ifølge en for nogle Aar siden optagen Fortegnelse 1149 saadanne Mindesmærker omkring i Europa, hvoraf 89 er Rytterstatuer. De Hovedsteder, der have de fleste, ere London med 56, Rom med 41, Paris 35 (desuden i Versailles 21), Berlin 21, Florenz 19 (Turin desuden 17), St. Petersburg 13, München 12, Wien 10, Dublin 10, Edinburg 10, Stockholm 10, Kjøbenhavn 4, Christiania 3.

Blandt de Mænd, der især have været Gjenstand for den Vere, indtager Admiral Nelson første Plads; af ham findes ikke mindre end 9; dernæst kommer Napoleon I med 8, Wellington 8 og Schiller 7.

Gammel Kanarifugl. — „Balkyrien“ (San Francisco) fortalte for en Tid siden om en Kanarifugl, som døde i den høie Alper af 31 Aar.

Hertugen af Wellington holdt meget nøiagtigt Regnskab over de Penge, som han tog ind og gav ud. „Jeg har gjort mig til Regel“, sagde han, „at betale mine Regninger selv, og jeg raader Enhver til at gjøre det samme. Tidligere brugte jeg at lade en betroet Tjener betale dem, men jeg blev kureret for denne Daarstab ved, til min store Overraskelse, en vakkert Dag at modtage Rytterbreve for Gjæld, som var et og to Aar gammel. Tyren havde spejuleret med mine Penge og ladet mine Regninger ubetalte.“

 Man anmodes venligst om at betænke, at Udgivelsen af Bladet koster mange Penge, og at man derfor ikke bør nøle med at indsende sin Kontingent. Saasnart denne indløber, skal Rvittering blive sendt; hvis den ikke kommer inden 2 Uger efter Afsendelsen af Pengene [eller for Pacific-Staternes Vedkommende inden 4 Uger], saa skriv igjen og meld det. Send Pengene paa en betryggende Maade, saa de ikke blive borte undervejs.

Adresse: K. Thronsdien, Dramer 14, Decorah, Iowa.

Indhold: Pater Klemens. — Buggefang. — Gustav Wasas Historie. — Hugenotterne som Galeislaaver. — Prinds Louis Napoleon falden i Afrika. — Gaader og Opgaver. — Blandinger — Nyt og Gammelt.

Jndhold af 12te og 13de Bind

—af—

“For Hjemmet”.

Tolbte Bind: Pleiedatteren (en udmærket Fortælling). — Kong Harald og Islændingen (Digt). — Lidt om Loasferne i New York. — Magdalene Schubert. — Lidt fra Philadelphia. — Minder fra en Islandsferd. — Brev til „For Hjemmet.“ — Den ufrivillige Redningsmand. — Laura Bridgeman. — Tallet „Hu.“ — Jernkonstruktioners Forhold ved Fjldsbaader. — Herrens skjæmende Haand. — Det flydende Anker. — En Expedition til Klippebjergene. — Fra Luften og fra Havet. — Drømmen (Digt). — Samuel Pflanzoll. — Fra Ceylon. — Ny Opfindelse. — Fru Maria Schandorff. — Et Møde med Luther. — De Blinde, en tydsk Fortælling. — Stanleys Rejse i Mellemafrika. — De to Hunde. — Spor efter islandske Vulkanudbrud. — „Giver, saa skal Eder gives.“ — Kirgiserne. — Det gamle Olympia. — En mærkværdig Tildragelse. — Fra Philadelphia. — Et foreansk Gesandtskab. — Lidt Farvelære til Husbehov. — En Maskine som Schakspiller. — Dyrenes Sjæleliv. — Hvorledes Bibelen er bleven bevaret. — Sømands-Enfens Lampe. — Kastelot-Fangsten i det store Ocean. — Den skjulte Skat. — Paa Aarets sidste Dag (Digt). — Den lille Hyrdebrend. — En Gave. — En Mængde Blandinger. Tilsendes portofrit for 60 Cents.

Trettede Bind: Ved Marskiftet (Digt). — Karl den Tolbte i Norge. — Dnklen fra Amerika, Fortælling. — Et Trøstebrev fra Luther. — Den aarlige Udvandring af Børn fra Tyrol. — En Indianerhødding. — Insektetherjinger i Barstove. — En gammel Discipel, Fortælling. — Igaar, idag og imorgen (Digt). — Alpestoven, Fortælling. — I Heklas Krater. — Manden med Diamantspenderne. — Blomstermissionen. — De toende Sværd. — Skyen (Digt). — Hundedagene og Hundestjernen. — Jordan og det døde Hav. — Maria Stuarts Bøn. — Om Odden. — Mod Himlen (en udmærket Fortælling). — Fra Korstogenes Tid. — I Hjemmet (2 Sonetter). — Den forsigtige Fabrikant. — Nullernes Betydning. — Bore Forsædres Opdragelse. — Solspektret. — Forskninger paa Island. — Hungerensnøden i Indien. — Jesuuds Udbrud. — En Særling. — Fundet paa Cypem. — Hedenskab og Navnkristendom. — Sædemandens Sang. — Kongegraven i Busento (Digt). — Frands Mard. — Eg-Jndhøstningen ved Drinoto. — En Gut fra Londons Gader, Fortælling. — Central City. — Billedhuggeren og Straffangen. — St. Mafs School (Digt). — Tyrkiet og Tyrkerne. — En besynderlig Kur. — Faren ved at spise Boeussfeg. — Maleren (Digt). — Et Festsmaal tid for Tyde og Bedragerere. — Siam. — Lidt om Brasilien. — En østerlandsk Fortælling. — De smaa Planeter. — Jødedommen. — Jldtemplet i Baku. — En Mængde Blandinger. Tilsendes portofrit for 80 Cents.

 Sokrates's Forsvarstale ved Platon (4 Hefter af For Hjemmet) koster for nye Abonnenter 25 cts., for Jffe-Abnmenter 40 cts.

R. Thronsdjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

E. MATHER,
JUSTICE OF THE PEACE,

COLLECTING AGENT.

Office in City Hall - - - - DECORAH, IOWA.

M. N. JOHNSON & BROTHER,
ATTORNEYS AT LAW,

M. N. Johnson,
NOTARY PUBLIC.

DECORAH, IOWA.

DECORAH, IOWA.

anbefales Landsmænd og andre Rejsende af Eieren

D. L. Hamre.

En Leiestald med gode Heste og Kjøretøier er forbunden med Hotellet.

OLSON & THOMPSON,

DEALERS IN

DRYGOODS, NOTIONS, CLOTHING,

HATS, CAPS, BOOTS, SHOES and GROCERIES.

WATER STREET - - DECORAH, IOWA.

A. Gullikson & Bro.,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Køge- og Raffelovne samt Kobber- og Blikvarer, Gaardsredskaber og Værktøi, Bygningsmaterialier, saasom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhoidt og Olie.

Kobber- og Blikvarer repareres. Tagrender forserdiges til billige Priser.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,

Hatte og Huer, Støvler og Sko etc. etc.

Endviden af Water Str. = = = Decorah, Iowa.

I. H. MONTGOMERY & CO.

Apothekere og Boghandlere,

DECORAH, IOWA.

Mediciner tilberedes omhyggeligt efter Lægers Recepter. En duelig og forsigtig norsk Expeditør er altid tilstede.

Tillæg.

Den norske Synodes Boghandel,

DECORAH, IOWA,

handler med Bibler (i forskjellige Format og Bind), Nye Testamenter, Altenburg-Testamenter, Huspostiler og Husandagtsbøger, Psalmebøger, Skolebøger. Skrifter af historisk Indhold, kristelige Fortællinger osv.

Følgende Udvalg af Bøger paa vort Lager anbefales som flittede dels til Opbyggelse, dels til Belærelse og Underholdning baade for Ung og Gammel. Mange af de nedenfor opførte Skrifter turde ogsaa egne sig for Læsefeskaber eller Menighedsbibliotheker. Fuldstændig Katalog sendes gratis paa Forlangende.

Heiberg. Thomas Kingo, Biskop i Fyen. En Levnetsbeskrivelse	1.00
Pontoppidans Levnet og hans Dagbog fra en Rejse i Norge 1749	1.00
Bang. Hans Nielsen Hauge og hans Samtid	2.50
Brun. Gammelt Nytt om og af Biskop J. Nordal Brun	3.00
Barry, Admiral. En sand Kristens Levnetsløb	1.35
Nat og Morgen. 400 Fortællinger fra den kristelige Missionshistorie	2.25
Dahle. Madagaskar og dets Beboere	3.00
Flood. Forindien. Udvalg af opbyggelige Missionsfortællinger	65
— Grønland. Udvalg af opbyggelige Missionsfortællinger	75
— Betsignede Missionsfrugter	10
Florez. Dræt med Missionsgarnet. Missionsforedrag	90
Kielland. Zululandet. Rejseindringer	30
Elde og nyere Missionsfortællinger fra alle Verdens Dele. 2—6 Hefte pr. H.	15
John C. Pattison, En Martyr i Missionen	15
Wildenhahn. Luther og Melanchthon	75
Fra Luthers Tid. Optegnelser af Familien Schönberg Cotta. 2 Dele i 1 Bind	2.50
Spaniens Martyrer og Hollands Befriere, af samme Forfatterinde	1.65
Under Cromwell og Karl II. En Fortælling af samme Forfatterinde	2.50
Pitty Trevvlyan. En Fortælling fra det aandelig bevægede Liv i England paa Whitefields og Wesleys Tid	1.50
Harms, L. Fortællinger	1.20
— Guldæbler i Sølvskaler. Fortællinger	60

Man. 400 Fortællinger for Skolen og Livet....	2.20
— Alvor og Gammen....	1.50
En Moders veiledende Ord til sin Datter	40
Rogle Ord til Nordens Mødre, med Forord af Bis- kop Moe..	75
Erindringer fra det betydningsfuldste Aar af mit Liv. Af Forf. til En Moders veiledende Ord til sin Datter...	40
Stretton, Hessa, Alene i London. En Fortælling	75
— Lille Megs Børn do....	65
— Cassy do.	75
— Enoch Rodens Væreaar, do....	80
— Nellies tunge Dage, med Forord af Sognepræst Laache	65
— Stephen Fern	90
— Børnene i Cloverly, Fortættelse af Stephen Fern, med 5 Billeder	1.00
— Mary Krømer, En Fortælling fra Strasburgs Beleiring	75
— Bedes Legat....	1.00
— Kongens Tjenere	75
Jessicas Første Bøn	40
Hytten paa Stranden	40
Fisfergutten fra Den Man. Af Forfatteren til „Jes- sicas første Bøn“ m. Fl.	65
Vollmar. Præstegaarden i Harzen	1.00
— Præstegaarden i Indien	1.10
— Tre Juleaftener. En Fortælling	1.25
En Lommebibels Hændelser	1.75
Caspari. Skolemesteren og hans Søn....	75
Friis. Vor Herres Haandslangere	45
— Et Dykkebarn...	45. 55. 70
— En Skolemester efter Herrens Hjerte	15
P. Blom. Fra Østerland. Skildringer fornemmelig af Muhammedanernes Liv, Sæder og Skikke	65
Smith. Mennesket som Borger i Staten	1.00
Rappe. Kortfattet Verdenshistorie, samt en udfør- ligere Norges Historie under de oldenburgske Konger og Huset Bernadotte...	2.00
Griffen. Nordens Historie	75
Glaubrecht. Kalendermanden fra Beitzsborg	50
Bunyan. En Pilgrims Vandring	80
Preuss. Synderens Retfærdiggjørelse for Gud. Guds Børns himmelske Frydemaalet paa For- den. Bønner før, ved og efter Nadveren.....	1.00
Guds Børns daglige Afgang til Raadestolen. Bønner og Psalmer til Morgen og Aften hver Dag i Ugen.	75
	30

Iver Larsen

følger udelukkende for Kontant og handler med

DRYGOODS, NOTIONS,

Færdiggjorte Klæder,

Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.

Decorah - - Iowa.

For 12 Cents

fendes portofrit et Hefte, indeholdende

„To ældgamle Sange fornøiede“,

nemlig *Tolvtaalvisen* og *Den gylde ABC.* 5 for 50 Cts., 12 for \$1.00.

Adresse: A. Thronsjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

380 Oktavsider

med udvalgt Læsning for 60 Cents,

nemlig 12te Bind (1876 II.) af „For Hjemmet“, indeholdende Fortællingerne „Bleiedatteren“ og „De Blinde“, „Grindringer fra en Islandsfærd“, „Laura Bridgeman“, „Magdalena Schubert“, „Maria Schandorf“ og meget andet udvalgt Læsestof. Sendes portofrit for 60 Cents. Benyt denne Leilighed!

Adresse: A. Thronsjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Skovstjernen

(Missionsær Fjeldstedts Ungdomshistorie) tilligemed meget andet interessant Læsestof (4 Hefter af „For

Hjemmet“) fendes portofrit for 25 Cents.

To Søstre, en Fortælling fra en norsk Fjeldbygd (4 Hefter af „For Hjemmet“) portofrit for 25 Cts.; begge for 40 Cts.

Adresse: A. Thronsjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Til Salgs billigt.

Mit 2 Etages Murstens Baaningshus paa nedre Water Street med dobbelt Lot (hvoraf en Del er benyttet til Frugthave) samt en god Staldbygning Brønd, Cistern etc. er til Salgs billigt og paa gode Betingelser. Man henvende sig til

F. G. Hansen,

boende paa Stedet.

F. P. Johnson,

ATTORNEY AT LAW,

Adams Block.

DECORAH, IOWA.

Den norske Synodes Forlagshandel,

Decorah : : : Iowa,

handler med norske, engelske og tydske Bøger, Traktater og Smaa skrifter, billedse Billeder og Karter samt Skrivematerialier o. s. v.

Katalog kan erholdes portofrit tilsendt paa Forlangende. Enkelte Bøger sendes portofrit hvorjomhelst i de Forenede Stater og Canada, naar den i Katalogen nævnte Pris vedlægges Ordren, og Adressen tydelig opgives. — I Partier tilstaaes almindelig Rabat.

Se omstaaende Bogfortegnelse.

J. L. See, Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Højskole for Gutter og Piger,

Northfield = = = = = Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maaneder) og for en Termin i Forhold. Koft billig. Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

P. E. Haugen,

~ Eier af ~

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allamakee Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at expedere alle Ordres med kort Varsel. Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Inskription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret D^rr. Harvey Miller og J. J. Ringstad. P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og ieg skal da sende ham Tegninger med vedføiet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udvælger, tilligemed Ordre og Inskription samt nærmeste Fragt-Office.

P. E. Haugen.